

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА "ОБЛІК І АУДИТ"

галузь знань: 07 "Управління та адміністрування"

спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ДОВГОСТРОКОВОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ
ЗАБОРГОВАНOSTІ В АТ «ФАРМАК»

Здобувача: Куріпті Дмитра Андрійовича

Науковий керівник: д.е.н., професор Гнилицька Л.В.

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

В.о. завідувача кафедри: к.е.н., доцент Коршикова Р.С.

Київ – 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет обліку та податкового менеджменту

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА "Облік і аудит"

Галузь знань: 07 "Управління та адміністрування"

Спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи
(гарант) освітньо-професійної
програми

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20 ____ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20 ____ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти _____ Куріпті Дмитру Андрійовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

денної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему Особливості аналізу довгострокової дебіторської заборгованості в АТ «ФАРМАК»

Тему затверджено наказом ректора Університету від " 24 " 03 2023 р. № 506-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах АТ «ФАРМАК»

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI
(назва розділу)	
Розділ 2	СТАН І ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОВГОСТРОКОВОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI У АТ "ФАРМАК"
(назва розділу)	
Об'єкт дослідження:	Розрахунки за довгостроковою дебіторською заборгованістю в системі управління підприємством
Предмет дослідження:	сукупність теоретико-методичних та організаційних аспектів обліку та аналізу розрахунків за довгостроковою дебіторськ заборгованістю
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	теоретичне обґрунтування сутності окремих видів довгострокової дебіторської заборгованості та надання практичних рекомендацій щодо формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення управління довгостроковою дебіторською заборгованістю у АТ "ФАРМАК"

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	розкрити економічну сутність окремих видів довгострокової дебіторської заборгованості; <u>узагальнити нормативно-правові акти, що регулюють операції з довгостроковою дебіторською заборгованістю; оцінити вплив організаційно-технологічних особливостей АТ "ФАРМАК" на побудову системи обліку та аналізу довгострокової дебіторської заборгованості</u>
У розділі 2	охарактеризувати документальне забезпечення та особливості обліку довгострокової дебіторської заборгованості у АТ "Фармак"; розкрити інформаційні джерела та завдання аналізу довгострокової дебіторської заборгованості; здійснити структурно-динамічний аналіз довгострокової дебіторської заборгованості у АТ "Фармак"; оцінити джерела реструктуризації довгострокової дебіторської заборгованості у АТ "Фармак"

Завдання підготував
науковий керівник

(підпис)

Л.В. Гнилицька

(ініціали, прізвище)

Завдання одержав
здобувач

(підпис)

«__30__» березня 2023 р.

Д.А. Куріптя

(ініціали, прізвище)

«__30__» березня 2023 р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 56 сторінок, 9 таблиць, список використаних джерел з 30 найменувань, додатки.

«Особливості аналізу довгострокової дебіторської заборгованості в АТ «ФАРМАК»»

Об'єктом дослідження є розрахунки за довгостроковою дебіторською заборгованістю в системі управління підприємством.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та організаційних аспектів обліку та аналізу розрахунків за довгостроковою дебіторською заборгованістю.

Мета дослідження. Теоретичне обґрунтування сутності окремих видів довгострокової дебіторської заборгованості та надання практичних рекомендацій щодо формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення управління довгостроковою дебіторською заборгованістю у АТ "ФАРМАК".

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- Вивчити економічну сутність довгострокової дебіторської заборгованості, її класифікацію та оцінку.
- Розглянути нормативно-правове регулювання операцій з довгостроковою дебіторською заборгованістю в АТ "Фармак".
- Проаналізувати організаційні та технологічні особливості діяльності АТ "Фармак" та їх вплив на побудову системи обліку та аналізу довгострокової дебіторської заборгованості.
- Вивчити документальне забезпечення та облік довгострокової дебіторської заборгованості у АТ "Фармак".
- Розглянути інформаційні джерела та завдання аналізу довгострокової дебіторської заборгованості у АТ "Фармак".
- Здійснити структурно-динамічний аналіз довгострокової дебіторської заборгованості на підприємстві.

- Визначити основні джерела реструктуризації довгострокової дебіторської заборгованості у АТ "Фармак".

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів.

Теоретичне значення роботи полягає в розширенні наукового розуміння механізмів формування, обліку і контролю довгострокової дебіторської заборгованості. Результати дослідження можуть бути використані для подальшого вивчення цієї проблеми, зокрема в контексті адаптації міжнародних стандартів фінансової звітності до українських реалій. Методична значущість полягає в розробці методів аналізу довгострокової дебіторської заборгованості, які можуть бути використані в обліку і аудиті діяльності АТ «Фармак». Практична значущість полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані в практичній діяльності АТ "Фармак". Вони можуть допомогти підприємству оптимізувати свої розрахункові операції, покращити контроль над довгостроковою дебіторською заборгованістю, знизити рівень кредитного ризику і покращити фінансові результати.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2023.

Рік захисту роботи: 2023.

Ключові слова: довгострокова дебіторська заборгованість, регулювання операцій, система обліку, документальне забезпечення, аналіз довгострокової дебіторської заборгованості, джерела реструктуризації.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ.....	7
1.1. Економічна сутність довгострокової дебіторської заборгованості, її класифікація та оцінка.....	7
1.2. Нормативно-правове регулювання операцій з довгостроковою дебіторською заборгованістю.....	12
1.3. Вплив організаційно-технологічних особливості діяльності АТ "Фармак" на побудову системи обліку та аналізу довгострокової дебіторської заборгованості.....	16
РОЗДІЛ 2. СТАН І ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОВГОСТРОКОВОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ У АТ «ФАРМАК»....	21
2.1. Документальне забезпечення та облік довгострокової дебіторської заборгованості у АТ «Фармак»	21
2.2. Інформаційні джерела та завдання аналізу довгострокової дебіторської заборгованості.....	28
2.3. Структурно-динамічний аналіз довгострокової дебіторської заборгованості.....	35
2.4. Аналіз джерел реструктуризації довгострокової дебіторської заборгованості у АТ «Фармак»	44
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ	57

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку економіки, значний інтерес спостерігається в сфері аналізу довгострокової дебіторської заборгованості підприємств. Використання ефективних інструментів аналізу довгострокової дебіторської заборгованості може позитивно вплинути на фінансову стабільність компанії та розвиток галузі в цілому. Одним з провідних підприємств України, що займається виробництвом фармацевтичної продукції, є акціонерне товариство "Фармак".

Актуальність теми даної дипломної роботи полягає в необхідності розробки нових методів аналізу довгострокової дебіторської заборгованості, які б сприяли підвищенню ефективності фінансового менеджменту та розвитку галузі в цілому. Значна увага приділяється дослідженню організаційних та технологічних особливостей діяльності АТ "Фармак" та їх впливу на побудову системи обліку та аналізу довгострокової дебіторської заборгованості. Зважаючи на стратегічну важливість АТ "Фармак" у фармацевтичній галузі України, розробка ефективних методів аналізу довгострокової дебіторської заборгованості має важливе практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом проведено значний обсяг досліджень, присвячених аналізу довгострокової дебіторської заборгованості та впливу різних факторів на її динаміку. Серед вітчизняних вчених, які досліджують цю проблему, можна виділити таких, як: В. Мельник, О. Гончаренко, С. Левицька, І. Шевченко, М. Богданова, та ін. Їх дослідження допомагають сформувати базу для розвитку нових підходів до аналізу довгострокової дебіторської заборгованості на підприємствах. Однак, до сих пір залишаються недослідженими окремі аспекти, пов'язані з особливостями аналізу довгострокової дебіторської заборгованості саме в АТ "Фармак".

Мета і завдання дослідження. Метою даної кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування сутності окремих видів довгострокової дебіторської заборгованості та надання практичних рекомендацій щодо формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення управління довгостроковою дебіторською заборгованістю у АТ "ФАРМАК".

Для досягнення цієї мети, необхідно вирішити наступні завдання:

- Вивчити економічну сутність довгострокової дебіторської заборгованості, її класифікацію та оцінку.
- Розглянути нормативно-правове регулювання операцій з довгостроковою дебіторською заборгованістю в АТ "Фармак".
- Проаналізувати організаційні та технологічні особливості діяльності АТ "Фармак" та їх вплив на побудову системи обліку та аналізу довгострокової дебіторської заборгованості.
- Вивчити документальне забезпечення та облік довгострокової дебіторської заборгованості у АТ "Фармак".
- Розглянути інформаційні джерела та завдання аналізу довгострокової дебіторської заборгованості у АТ "Фармак".
- Здійснити структурно-динамічний аналіз довгострокової дебіторської заборгованості на підприємстві.
- Визначити основні джерела реструктуризації довгострокової дебіторської заборгованості у АТ "Фармак".

Об'єктом дослідження є розрахунки за довгостроковою дебіторською заборгованістю в системі управління підприємством.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та організаційних аспектів обліку та аналізу розрахунків за довгостроковою дебіторською заборгованістю.

В ході виконання дипломної роботи будуть використані наукові методи дослідження, такі як аналіз та синтез, системний підхід, порівняльний аналіз,

структурно-функціональний аналіз, логічний аналіз, моделювання та інші методи, що допоможуть виявити закономірності та тенденції в області довгострокової дебіторської заборгованості на підприємствах.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретичне значення роботи полягає в розширенні наукового розуміння механізмів формування, обліку і контролю довгострокової дебіторської заборгованості. Результати дослідження можуть бути використані для подальшого вивчення цієї проблеми, зокрема в контексті адаптації міжнародних стандартів фінансової звітності до українських реалій. Методична значущість полягає в розробці методів аналізу довгострокової дебіторської заборгованості, які можуть бути використані в обліку і аудиті діяльності АТ «Фармак». Практична значущість полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані в практичній діяльності АТ "Фармак". Вони можуть допомогти підприємству оптимізувати свої розрахункові операції, покращити контроль над довгостроковою дебіторською заборгованістю, знизити рівень кредитного ризику і покращити фінансові результати.

Інформаційна база дослідження сформована із праць таких науковців і практиків як: Пеняк Ю. С. «Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємств. Інфраструктура ринку», Рябчук О. Г. «Проблеми організаційно-методичних підходів до обліку та аудиту дебіторської заборгованості та напрями їх вирішення», Семеняка Т. В. «Удосконалення організації обліку та контролю довгострокової дебіторської заборгованості. Стратегія економічного розвитку України» та ін. Також були використані фінансові звіти АТ «Фармак» за попередні роки.

Структура роботи. Результати дослідження будуть викладені в двох основних розділах. У першому розділі будуть розглянуті теоретичні та правові аспекти формування довгострокової дебіторської заборгованості, а також розглянуті організаційні та технологічні особливості діяльності АТ "Фармак". Другий розділ міститиме аналіз стану та вдосконалення обліку та аналізу довгострокової

дебіторської заборгованості у АТ "Фармак", а також розроблені пропозиції щодо оптимізації та вдосконалення цього процесу.

Висновки, сформовані на основі проведеного дослідження, допоможуть оцінити стан довгострокової дебіторської заборгованості в АТ "Фармак", а також розробити пропозиції щодо її оптимізації та вдосконалення.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ

1.1 Економічна сутність довгострокової дебіторської заборгованості, її класифікація та оцінка

Ефективне управління довгостроковою дебіторською заборгованістю є важливою складовою успішної фінансової стратегії підприємства. Враховуючи змінні ринкові умови та нестабільність економічної ситуації, підприємства повинні постійно працювати над оптимізацією та контролем довгострокової дебіторської заборгованості для забезпечення фінансової стабільності, конкурентоспроможності та сталого розвитку.

Довгострокова дебіторська заборгованість представляє собою заборгованість перед підприємством, строк погашення якої перевищує 12 місяців. Процес формування довгострокової дебіторської заборгованості пов'язаний з рядом факторів, серед яких можна виділити такі, як:

- стратегія підприємства та його конкурентна позиція на ринку;
- фінансова політика підприємства, що стосується кредитування клієнтів, умов оплати та обліку простроченої заборгованості;
- рівень фінансових ризиків, що виникають під час взаємодії з контрагентами;
- внутрішня організація обліку та контролю дебіторської заборгованості на підприємстві;
- зовнішні економічні та законодавчі фактори, що впливають на умови погашення довгострокової дебіторської заборгованості.

У зв'язку зі зростанням кількості операцій з довгостроковою дебіторською заборгованістю актуальним є вивчення її економічної сутності, класифікації та оцінки.

Класифікація довгострокової дебіторської заборгованості може бути здійснена за такими ознаками:

1. За економічною сутністю:

1.1. Фінансова довгострокова дебіторська заборгованість (лізинг), яка виникає в результаті передачі майна в користування або оренду з метою отримання прибутку в майбутньому.

1.2. Товарна довгострокова дебіторська заборгованість:

1.2.1. Аванси - передплата підприємством за майбутні поставки товарів, виконання робіт чи надання послуг.

1.2.2. Заборгованість за реалізовані товари та послуги - заборгованість покупців перед підприємством за отримані товари та послуги, оплата яких повинна бути здійснена в майбутньому.

1.3. Інші види довгострокової дебіторської заборгованості:

1.3.1. Заборгованість за інвестиційними проектами - кошти, які підприємство передає іншим суб'єктам господарювання або фізичним особам для фінансування інвестиційних проектів.

2. За строком погашення:

2.1. Середньострокова дебіторська заборгованість - це заборгованість, строк погашення якої складає від 1 до 5 років.

2.2. Довгострокова дебіторська заборгованість - це заборгованість, строк погашення якої перевищує 5 років.

3. За видами застави:

3.1. Забезпечена довгострокова дебіторська заборгованість - це вид заборгованості, який забезпечується певним майном або правами підприємства, що мають місце в разі невиконання зобов'язань.

3.2. Незабезпечена довгострокова дебіторська заборгованість - це вид заборгованості, який не має застави, тому ризик неповернення коштів є більш високим для кредиторів.

Оцінка довгострокової дебіторської заборгованості є важливим елементом у процесі управління фінансовою стабільністю підприємства та прийнятті ефективних управлінських рішень. Облікова оцінка довгострокової дебіторської заборгованості передбачає визначення її реальної вартості з урахуванням потенційних ризиків, пов'язаних з неповерненням боргу. Вона здійснюється на основі даних бухгалтерського обліку та аналізу фінансового стану дебіторів. Основним завданням облікової оцінки довгострокової дебіторської заборгованості є визначення її реальної вартості. Це вимагає від підприємства врахування багатьох факторів, включаючи ставку дисконту, терміни погашення заборгованості, ризики неповернення боргу та економічні умови.

Оцінка довгострокової дебіторської заборгованості починається з визначення її початкової вартості, яка відображає суму, яку підприємство має отримати від дебітора. Початкова вартість заборгованості визначається на основі умов договору та відображає реальну вартість наданих товарів, робіт або послуг.

При цьому слід враховувати, що процес оцінки довгострокової дебіторської заборгованості є неперервним і має здійснюватися з урахуванням змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства. Зокрема, необхідно враховувати зміни у законодавстві, зміни в умовах ринку, зміни у фінансовому стані дебіторів та ін.

Таким чином, облікова оцінка довгострокової дебіторської заборгованості на підприємстві АТ "ФАРМАК" вимагає системного підходу, що включає в себе визначення початкової вартості заборгованості, оцінку ризиків неповернення боргу, формування резервів сумнівних боргів, а також постійний моніторинг та аналіз динаміки заборгованості. Крім того, важливим аспектом облікової оцінки довгострокової дебіторської заборгованості є визначення оптимального терміну погашення заборгованості. У цьому контексті підприємству необхідно знайти баланс

між необхідністю підтримувати лояльність клієнтів та необхідністю забезпечувати своєчасні надходження коштів для фінансування своєї діяльності.

Зарубіжний досвід доводить, що для оцінки довгострокової дебіторської заборгованості можна використовувати систему дисконтованого грошового потоку. Ця система дозволяє врахувати часову вартість грошей та ризики, пов'язані з можливістю неповернення боргу. Дисконтований грошовий потік вимагає прогнозування майбутніх платежів від дебіторів і дисконтування цих платежів за допомогою відповідної ставки дисконтування. Ця ставка дисконтування відображає вартість капіталу підприємства та ризики, пов'язані з дебіторською заборгованістю.

У контексті довгострокової дебіторської заборгованості, особливо важливо уважно стежити за зміною фінансового стану дебіторів, оскільки довгострокова природа цих зобов'язань збільшує ризик неповернення боргу. АТ "Фармак" регулярно переглядає свої довгострокові дебіторські рахунки та оновлює оцінку резервів на сумнівні борги відповідно до змін у фінансовому стані дебіторів та загальної економічної ситуації. Окрім того, при оцінці довгострокової дебіторської заборгованості підприємству важливо враховувати й інші фактори, такі як відсоткові ставки, інфляція, та валютні ризики, якщо заборгованість виражена в іноземній валюті. Всі ці фактори можуть впливати на вартість дебіторської заборгованості та потребувати відповідних коректив у бухгалтерському обліку.

У своїй діяльності АТ "Фармак" використовує сучасні бухгалтерські програми, які дозволяють автоматизувати процес облікової оцінки довгострокової дебіторської заборгованості. Автоматизація не тільки збільшує швидкість обробки даних, але і зменшує ймовірність людської помилки. За допомогою цих програм, підприємство може швидко отримати актуальну інформацію про стан своєї довгострокової дебіторської заборгованості, визначити проблемні питання та вчасно вжити необхідних заходів для їх вирішення.

Для зниження кредитного ризику підприємства та оптимізації структури заборгованості здійснюють управління довгостроковою дебіторською

заборгованістю. Система управління довгостроковою дебіторською заборгованістю включає наступні елементи:

- встановлення внутрішніх процедур та правил щодо формування та погашення довгострокової дебіторської заборгованості, забезпечення її контролю та аналізу;
- визначення оптимальних умов кредитування клієнтів та встановлення граничних строків погашення заборгованості;
- здійснення систематичного моніторингу та аналізу довгострокової дебіторської заборгованості на основі раніше наведених показників;
- вжиття своєчасних заходів щодо оптимізації довгострокової дебіторської заборгованості, таких як перегляд умов кредитування, забезпечення додаткових гарантій погашення заборгованості, проведення переговорів з контрагентами та вжиття заходів щодо стягнення простроченої заборгованості.

Також важливо враховувати, що в управлінні довгостроковою дебіторською заборгованістю слід зосереджуватись на превентивних заходах, які допомагають уникнути проблем з погашенням заборгованості та знижують можливість виникнення простроченої заборгованості. До таких превентивних заходів можна віднести:

- підбір надійних контрагентів на основі аналізу їх фінансової стійкості та кредитної історії;
- регулярне стеження за фінансовим станом контрагентів, що мають довгострокову дебіторську заборгованість, і своєчасне виявлення можливих ризиків;
- розробка гнучких умов кредитування, які беруть до уваги специфіку ринку та потреби клієнтів, але водночас забезпечують достатній захист інтересів підприємства;
- забезпечення постійного контролю за дотриманням умов кредитування та своєчасного погашення заборгованості, включаючи вжиття заходів щодо попередження простроченої заборгованості.

Використання цих превентивних заходів дозволить підприємствам мінімізувати ризики, пов'язані з довгостроковою дебіторською заборгованістю, та підвищить ефективність управління фінансовими ресурсами. Окрім того, своєчасне виявлення можливих проблем з погашенням заборгованості та вжиття активних заходів допоможуть уникнути значних втрат та негативних наслідків для фінансової стабільності підприємства.

АТ "Фармак" зосереджує свою увагу на розробці індивідуальних стратегій управління довгостроковою дебіторською заборгованістю, враховуючи специфіку діяльності дебіторів та рівень їхньої платоспроможності. Це дозволяє підприємству формувати ефективні підходи до управління заборгованістю, адаптовані до конкретних умов та потреб підприємства та його дебіторів. Впровадження системи ризик-менеджменту також є важливим аспектом управління довгостроковою дебіторською заборгованістю. У рамках цієї системи, підприємство може ідентифікувати потенційні ризики, пов'язані з неповерненням боргу, та розробляти стратегії їх превентивного зниження.

1.2 Нормативно-правове регулювання операцій з довгостроковою дебіторською заборгованістю

Нормативно-правове регулювання операцій з довгостроковою дебіторською заборгованістю забезпечується дотриманням законодавства України, положень міжнародних стандартів фінансової звітності та внутрішніх регламентів підприємства. Основними нормативно-правовими актами, що регулюють операції з довгостроковою дебіторською заборгованістю в Україні, є:

1. Цивільний кодекс України: цей законодавчий акт встановлює основні права та обов'язки сторін, що укладають договір розрахунків за довгостроковою

- дебіторською заборгованістю. Він визначає загальні принципи виконання зобов'язань та проведення розрахунків, а також встановлює процедури захисту прав кредитора у разі невиконання зобов'язань дебітором [1].
2. Господарський кодекс України: цей акт визначає основні правила ведення господарської діяльності, включаючи правила ведення обліку та аналізу довгострокової дебіторської заборгованості. Він встановлює вимоги до формування фінансової звітності та проведення аудиту, а також визначає порядок врегулювання спорів у сфері господарських відносин [2].
 3. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні": закон встановлює основні вимоги до ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності [3]. Він визначає основні принципи бухгалтерського обліку, включаючи принципи обліку активів, в тому числі довгострокової дебіторської заборгованості, а також встановлює процедури формування та представлення фінансової звітності.
 4. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку та Міжнародні стандарти фінансової звітності: ці стандарти встановлюють специфічні методики обліку різних видів активів і зобов'язань, в тому числі довгострокової дебіторської заборгованості. Вони також визначають принципи оцінки, визнання та відображення довгострокової дебіторської заборгованості в фінансовій звітності. Це включає в себе створення резервів під сумнівні борги, амортизацію та виписку з балансу неповернених боргів.
 5. Податковий кодекс України: податковий кодекс встановлює правила оподаткування операцій з довгостроковою дебіторською заборгованістю, включаючи відповідні ставки податків, пільги та вимоги до формування податкової звітності [4]. Це може мати вплив на вартість довгострокової дебіторської заборгованості та на показники фінансового стану підприємства.
 6. Закон України "Про колективні договори та угоди": цей закон встановлює правила укладення колективних договорів та угод, що можуть включати

положення про умови розрахунків з довгостроковою дебіторською заборгованістю [5]. Це може вплинути на умови виконання таких зобов'язань та на порядок ведення обліку та звітності по ним.

7. Інші закони та нормативно-правові акти: інші законодавчі акти можуть також впливати на формування та облік довгострокової дебіторської заборгованості в залежності від сфери діяльності підприємства, специфіки його діяльності, особливостей відносин з дебіторами та інших факторів.

Облік довгострокової дебіторської заборгованості в Україні регулюється як національними стандартами бухгалтерського обліку, так і Міжнародними стандартами фінансової звітності, кожен з яких встановлює свої специфічні правила та методики. Зокрема НСБО 10 "Дебіторська заборгованість" [6] встановлює принципи ведення обліку дебіторської заборгованості, включаючи довгострокову. Він містить вимоги до визнання, оцінки, обліку, відображення та розкриття інформації про дебіторську заборгованість в фінансовій звітності. Зокрема, він визначає, що дебіторська заборгованість повинна бути визнана в бухгалтерському обліку, коли підприємство має право на отримання ресурсів від інших осіб внаслідок подій, що вже відбулися.

МСФЗ 9 "Фінансові інструменти" [7] надає правила визнання, оцінки, презентації та розкриття інформації про фінансові активи і фінансові зобов'язання, включаючи довгострокову дебіторську заборгованість. Він впроваджує концепцію очікуваних втрат від кредиту, яка замінила попередній підхід до визнання втрат від кредиту тільки після того, як вони виникли. За МСФЗ 9, підприємства повинні постійно оцінювати і відображати в бухгалтерському обліку очікувані втрати від кредиту протягом усього терміну життя фінансового активу.

МСФЗ 7 "Фінансові інструменти: розкриття інформації" [7] встановлює вимоги до розкриття інформації про значення фінансових інструментів для фінансової позиції та фінансової результативності підприємства. Він вимагає, щоб підприємства розкривали в своїх фінансових звітах відомості про:

- Ризики, пов'язані з фінансовими інструментами,
- Вплив цих ризиків на фінансову позицію підприємства,
- Фактори, що впливають на обсяг очікуваних втрат від кредиту,
- Зміни у вартості фінансових інструментів.

Ці стандарти надають комплексний підхід до обліку довгострокової дебіторської заборгованості, враховуючи всі її аспекти: від визнання та оцінки до презентації та розкриття інформації в фінансовій звітності. Вони враховують не тільки поточний стан дебіторської заборгованості, але й очікувані майбутні втрати від кредиту, допомагаючи підприємствам краще управляти своїми кредитними ризиками.

Облікове відображення інформації про довгострокову дебіторську заборгованість здійснюють відповідно до положень Інструкції про застосування плану рахунків [8]. Зокрема Інструкція зазначає, що для обліку дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу і буде погашена протягом понад дванадцяти місяців після балансової дати використовують рахунок 18 "Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи".

На рахунку 18 "Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи" дебетом відображається збільшення довгострокової дебіторської заборгованості та отримання інших необоротних активів, а кредитом - погашення довгострокової дебіторської заборгованості та вибуття інших необоротних активів.

Аналітичний облік довгострокової дебіторської заборгованості та інших необоротних активів ведеться за кожним дебітором, видами заборгованості, термінами виникнення та погашення, а також за видами інших необоротних активів.

Внутрішні регламенти АТ «Фармак» стосовно довгострокової дебіторської заборгованості містять положення про порядок ведення обліку, формування та аналізу довгострокової дебіторської заборгованості, включаючи накази про облікову політику, інструкції з бухгалтерського обліку, стандартні форми договорів та інші нормативно-методичні матеріали.

1.3 Вплив організаційно-технологічних особливості діяльності АТ "Фармак" на побудову системи обліку та аналізу довгострокової дебіторської заборгованості

АТ "Фармак" є одним з провідних фармацевтичних підприємств в Україні та спеціалізується на виробництві та реалізації фармацевтичної продукції. Організаційна структура підприємства включає ряд підрозділів, серед яких виробничий, маркетинговий, фінансовий та дослідницький. Основними продуктами компанії є лікарські засоби, медичні препарати та біологічні агенти.

Організаційні та технологічні особливості діяльності АТ "Фармак" мають вплив на побудову системи обліку та аналізу довгострокової дебіторської заборгованості. Перш за все, це стосується специфіки виробництва та реалізації продукції, а також особливостей законодавчого регулювання фармацевтичної галузі.

Важливою особливістю діяльності АТ "Фармак" є взаємодія з довгостроковими дебіторами, які можуть включати дистриб'юторів, оптових покупців, державні та муніципальні заклади охорони здоров'я. Це вимагає від підприємства формування відповідної системи обліку та аналізу розрахунків за довгостроковою дебіторською заборгованістю.

Організаційні особливості діяльності АТ "Фармак" вимагають розробки ефективних механізмів контролю за довгостроковою дебіторською заборгованістю. Враховуючи значний обсяг діяльності підприємства, побудова системи обліку та аналізу довгострокової дебіторської заборгованості має включати такі елементи:

- встановлення відповідальності за проведення розрахунків з довгостроковою дебіторською заборгованістю, в тому числі призначення відповідних співробітників, які мають необхідні знання та досвід;
- впровадження системи внутрішнього контролю за розрахунками з довгостроковою дебіторською заборгованістю, яка передбачає перевірку достовірності даних та своєчасність їх надходження;

- застосування автоматизованих систем обліку та аналізу, які дозволяють оптимізувати процеси обробки та зберігання інформації, полегшити контроль та забезпечити належну звітність;
- розробка та впровадження ефективних методів аналізу довгострокової дебіторської заборгованості, які сприятимуть оперативному виявленню проблемних ситуацій та розробці заходів щодо їх вирішення. Методи аналізу можуть включати в себе аналіз структури дебіторської заборгованості, визначення середньої тривалості обороту дебіторської заборгованості, аналіз заборгованості за групами покупців та інше;
- регулярне проведення ревізії дебіторської заборгованості з метою виявлення та запобігання можливим порушенням, а також встановлення причин відхилень від планових показників;
- встановлення процедур узгодження даних з дебіторами щодо розрахунків, розгляду спірних питань та застосування заходів щодо забезпечення своєчасності розрахунків;
- розробка та впровадження стратегії управління довгостроковою дебіторською заборгованістю, яка має сприяти зменшенню рівня заборгованості, підвищенню ліквідності підприємства та забезпеченню стабільності фінансового стану.

Одним з ключових елементів ефективного управління довгостроковою дебіторською заборгованістю є ретельний аналіз фінансової стійкості контрагентів та оцінка можливих ризиків, пов'язаних з несвоєчасним розрахунком заборгованості. У цьому контексті, розробка системи моніторингу, що дозволяє оперативно виявляти проблемні розрахунки та вживати заходів щодо їх вирішення, є важливим завданням. Також слід звернути увагу на необхідність оптимізації внутрішніх процесів підприємства, пов'язаних з формуванням довгострокової дебіторської заборгованості. Це може передбачати впровадження нових форм розрахунків з контрагентами, розробка стратегії управління розрахунками за пріоритетними напрямками діяльності, а також удосконалення системи стимулювання та контролю за своєчасним

здійсненню розрахунків. З метою підвищення прозорості та оперативності обліку довгострокової дебіторської заборгованості може бути рекомендовано впровадження сучасних інформаційних технологій та автоматизованих систем обліку. Вони дозволять не тільки спростити процеси обліку та контролю, але й забезпечити оперативний доступ до інформації про стан розрахунків з контрагентами, що сприятиме швидкому прийняттю управлінських рішень.

Враховуючи вищенаведені аспекти, система обліку та аналізу довгострокової дебіторської заборгованості на АТ "Фармак" має бути гнучкою, адаптивною та здатною ефективно відстежувати зміни в заборгованості та відповідати вимогам законодавства. Зокрема, можуть бути запропоновані такі напрями вдосконалення:

- перегляд та актуалізація облікової політики підприємства стосовно довгострокової дебіторської заборгованості з метою її приведення у відповідність із чинними нормативно-правовими актами та стандартами бухгалтерського обліку;
- впровадження системи моніторингу та аналізу фінансової стійкості контрагентів, яка допоможе оперативно виявляти ризики, пов'язані з можливістю неповернення довгострокової дебіторської заборгованості та приймати відповідні управлінські рішення;
- впровадження сучасних інформаційних технологій та автоматизованих систем обліку для підвищення прозорості та оперативності обліку довгострокової дебіторської заборгованості, що забезпечить оперативний доступ до інформації про стан розрахунків та сприятиме швидкому прийняттю управлінських рішень;
- проведення регулярних навчань та підвищення кваліфікації персоналу, що здійснює облік та аналіз довгострокової дебіторської заборгованості, з метою підтримки високого рівня професіоналізму та своєчасного ознайомлення з новими тенденціями, методами та інструментами в області управління довгостроковою дебіторською заборгованістю;

- розробка та впровадження корпоративних стандартів для роботи з довгостроковою дебіторською заборгованістю, які визначатимуть принципи взаємодії з контрагентами, процедури управління ризиками та відповідальність структурних підрозділів підприємства;
- забезпечення постійної комунікації між відповідальними за облік та аналіз довгострокової дебіторської заборгованості підрозділами, що дозволить оперативно обмінюватися інформацією, координувати дії та забезпечувати ефективне управління процесами.

Успішне впровадження цих рекомендацій залежить від рівня співпраці та взаємодії між усіма відділами підприємства, включаючи бухгалтерію, фінансовий, комерційний, юридичний та інші відділи. Тільки комплексний підхід до управління довгостроковою дебіторською заборгованістю та залучення всіх зацікавлених сторін зможуть забезпечити досягнення поставлених цілей та забезпечити стабільний розвиток підприємства в умовах зростаючої конкуренції на ринку.

У сучасному світі, де швидкість та точність інформації є ключовими, програмні продукти стали незамінними інструментами у веденні обліку та управління довгостроковою дебіторською заборгованістю. Компанія АТ "Фармак" для обліку та управління довгостроковою дебіторською заборгованістю використовує програмний продукт SAP ERP, це програмне забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку та управління фінансами підприємства. Використання цього програмного продукту дозволяє отримати наступні переваги:

1) покращення ефективності процесу обліку, оскільки автоматизується багато рутинних задач, які традиційно потребували багато часу. Програми можуть автоматично вести записи про всі транзакції, пов'язані з довгостроковою дебіторською заборгованістю, забезпечуючи точність та своєчасність даних;

2) підвищення точності обліку, оскільки зменшується можливість людської помилки, яка часто є проблемою при ручному обліку. А також забезпечується послідовність даних, бо всі записи ведуться за однаковими принципами;

3) посилення аналітичності даних, оскільки програма може аналізувати історію довгострокової дебіторської заборгованості компанії та прогнозувати майбутні тенденції. Це дозволяє менеджменту компанії приймати обґрунтовані рішення щодо кредитної політики та управління ризиками;

4) посилення ефективності управління ризиками, оскільки програмні продукти можуть виявляти потенційні проблеми з довгостроковою дебіторською заборгованістю на ранніх стадіях та надавати рекомендації щодо можливих дій. Наприклад, система може вказувати на зростання дебіторської заборгованості від певного клієнта або сектору, що може сигналізувати про потенційні проблеми;

5) допомога в управлінні відносинами з клієнтами, включаючи моніторинг довгострокової дебіторської заборгованості. Програмні продукти дозволяють розуміти поведінку платежів клієнтів, їх кредитну історію та інші важливі фактори, що можуть впливати на рівень дебіторської заборгованості;

6) пришвидшують реагування на проблеми, що виникають, оскільки програмні продукти працюють в режимі реального часу, що дозволяє компанії відстежувати зміни в довгостроковій дебіторській заборгованості миттєво.

Отже, програмні продукти є важливими інструментами для ефективного обліку та управління довгостроковою дебіторською заборгованістю в АТ «Фармак». Вони не тільки спрощують та автоматизують процеси, але і надають компанії важливі аналітичні та прогнозні інструменти, що допомагають їй краще розуміти та управляти своєю довгостроковою дебіторською заборгованістю.

РОЗДІЛ 2

СТАН І ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОВГОСТРОКОВОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ У АТ «ФАРМАК»

2.1 Документальне забезпечення та облік довгострокової дебіторської заборгованості у АТ «Фармак»

Довгострокова дебіторська заборгованість є сумою дебіторських заборгованостей, які не виникають протягом звичайного операційного циклу і будуть сплачені після дванадцяти місяців від дати балансу.

До складу довгострокової дебіторської заборгованості включаються:

- Заборгованість за майно, що було передано у фінансову оренду.
- Заборгованість, яка гарантується довгостроковим векселем.
- Інші довгострокові заборгованості.

Усі розрахунки пов'язані з довгостроковою дебіторською заборгованістю ґрунтуються на укладених договорах і відносяться до комерційних операцій, де партнери очікують прибутку. Крім цього, існують некомерційні операції, що не вимагають укладання договорів та не обмежені певними строками позовної давності [12, с. 262].

Основними етапами документообігу довгострокової дебіторської заборгованості є:

1. Складання і оформлення документа;
2. Прийняття документа бухгалтерією (обліковим апаратом);
3. Рух документа по відділах бухгалтерії, його обробка і використання для облікових записів;

4. Передача документа на засоби обчислювальної техніки (іншої оргтехніки) і повернення його назад;

5. Передача документів до архіву [10, с. 232].

У таблиці 2.1 наведемо перелік документування операцій по довгостроковій дебіторській заборгованості. На підприємстві АТ «Фармак» використовуються всі перелічені документи.

Таблиця 2.1 – Документування операцій по довгостроковій дебіторській заборгованості

Вид довгострокової заборгованості	Документи
1. За майно, що передано у фінансову оренду	Нарахування заборгованості з фінансової оренди здійснюється на підставі: - договору оренди, - акту приймання-передачі основних засобів - переведення заборгованості до складу поточної – довідок бухгалтерії
2. Векселі одержані	Розрахунки за векселями отриманими відображають; - акт приймання-передачі векселя,
	Погашення векселя відображають на основі: - прибуткового касового ордеру, - виписки банку

Джерело: згруповано за інформацією [9]

Бухгалтерський облік довгострокової дебіторської заборгованості проводиться на рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» з відповідними субрахунками:

18.1 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду»;

18.2 «Довгострокові векселі одержані»;

18.3 «Інша дебіторська заборгованість»;

18.4 «Інші необоротні активи».

Згідно з Інструкцією щодо використання рахунків бухгалтерського обліку, за дебетом рахунку 18 відображається збільшення довгострокової дебіторської

заборгованості та отримання інших необоротних активів, а за кредитом – зменшення довгострокової дебіторської заборгованості та вибуття інших необоротних активів [11]. Рахунок є активним, балансовим і його сальдо відображається у першому розділі активів балансу, серед необоротних активів.

Звернімо увагу, що за Планом рахунків бухгалтерського обліку та Інструкцією № 291 не передбачено окремого рахунку для обліку довгострокової дебіторської заборгованості. Це пояснюється тим, що на рахунку 18 групується не лише дебіторська заборгованість, але й інші необоротні активи. З нашої точки зору, такий підхід до синтетичного обліку довгострокової дебіторської заборгованості є недоцільним. Тому ми пропонуємо виключити субрахунок 184 «Інші необоротні активи» з рахунку 18. Ці зміни дозволять виділити інформацію про довгострокову дебіторську заборгованість з метою керування її різновидами та термінами погашення, а також спростити заповнення фінансової звітності, оскільки для довгострокової дебіторської заборгованості передбачено окремий рядок з аналогічною назвою [11].

Охарактеризуємо складові довгострокової дебіторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду - це сума мінімальних орендних платежів і негарантованої ліквідаційної вартості за вирахуванням фінансового доходу, що підлягає отриманню (іншими словами, це теперішня вартість сукупної суми мінімальних орендних платежів та негарантованої ліквідаційної вартості).

Нормативне регулювання операцій з фінансового лізингу регламентується нормами Цивільного та Господарського Кодексів України, Податкового кодексу України та Закону України «Про фінансовий лізинг» [15].

До податкових критеріїв фінансового лізингу відносять:

- строк передачі об'єкта лізингу перевищує строк, за який амортизується 75% його вартості;

- балансова (залишкова) вартість об'єкта лізингу на момент закінчення дії лізингового договору становить не більш як 25% первісної вартості ціни такого об'єкта лізингу на початок дії договору;
- сума лізингових платежів з початку строку оренди має дорівнювати первісній вартості об'єкта лізингу або перевищувати її.

До основних правил бухгалтерського обліку лізингових операцій відповідно НП(С)БО 14 слід віднести :

- оприбуткування об'єкта фінансового лізингу здійснюється за найменшою з двох вартостей: справедлива вартість чи теперішня вартість;
- до первісної вартості об'єкта фінансового лізингу можна включити витрати на монтаж, доставку, сплату реєстраційних зборів тощо;
- сума зобов'язання по договору фінансового лізингу, що має бути погашена протягом поточного року, відображається за субрахунком 611 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»; нарахування відсоткової частини лізингових платежів відбувається за субрахунком 952 «Фінансові витрати» та 684 «Розрахунки за нарахованими відсотками» [16].

Відобразимо передачу у фінансовий лізинг автомобіля в системі обліку АТ «Фармак» (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 - Відображення в обліку операцій з передачі майна у фінансовий лізинг у АТ «Фармак»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5
1	Передано автомобіль у фінансовий лізинг	181	712	960000,00
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	712	641/ПДВ	160000,00
3	Списано собівартість переданого у фінансовий лізинг автомобіля	943	286	800000,00
4	Частину довгострокової заборгованості з фінансової оренди переведено до складу поточної	377	181	247631,57

Продовження таблиці 2.2				
1	2	3	4	5
5	Нараховано та отримано лізинговий платіж у першому місяці фінансового лізингу (проводки роблять щомісячно протягом усього строку дії договору):			
	- нараховано лізинговий платіж у частині відсотків за користування майном за договором фінансового лізингу	373	732	19200,00
	- отримано лізинговий платіж у частині відшкодування вартості об'єкта лізингу	311	377	18463,31
	- отримано лізинговий платіж у частині відсотків за користування майном за договором фінансового лізингу (фінансовий дохід)	311	373	19200,00
6	Відображено у складі фінансових результатів:			
	- дохід від передачі автомобіля у фінансовий лізинг	712	791	800000,00
	- собівартість переданого у фінансовий лізинг автомобіля	791	943	800000,00

Джерела: складено за даними синтетичного обліку АТ «Фармак»

Для обліку отриманих векселів, що служать забезпеченням довгострокової дебіторської заборгованості, використовується субрахунок 18.2 «Довгострокові векселі одержані».

Понятійний апарат, документальне оформлення та порядок розрахунків для довгострокових векселів, одержаних, аналогічний обліку короткострокових векселів, одержаних.

Операції з отримання довгострокового векселя підприємством відображаються на відповідних рахунках обліку, як показано в табл. 2.3.

Аналітичний облік вексельних операцій здійснюється окремо для кожного одержаного векселя.

Для обліку іншої довгострокової дебіторської заборгованості використовується субрахунок 183 «Інша довгострокова дебіторська заборгованість». На цьому субрахунку фіксується заборгованість, яка не відображена на інших

субрахунках рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи». Сюди включаються розрахунки з працівниками за видані довгострокові позики та інші види розрахунків [9, с. 125].

Таблиця 2.3 – Відображення в обліку операцій з довгостроковими векселями одержаними

Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Відвантажено продукцію покупцю	Накладна на відпуск	36.1	70.1
Нараховано суму ПДВ	Податкова накладна	70.1	64.1
Одержано довгостроковий вексель	Договір, акт приймання-передачі векселя	18.2	36.1
Відображено різницю між номінальною і реальною вартістю одержаного довгострокового векселя	Бухгалтерська довідка	18.2	69
Списана різниця між номінальною і реальною вартістю одержаного довгострокового	Бухгалтерська довідка, розрахунок	69	73.2
Нараховано суму ПДВ	Податкова накладна	73.2	64.1
Погашення одержаного довгострокового векселя	Виписка банку	31.1	18.2
Списана різниця між номінальною і реальною вартістю одержаного довгострокового векселя	Бухгалтерська довідка, розрахунок	69	73.2
Нараховано суму ПДВ	Податкова накладна	73.2	64.1

Джерело: згруповано за інформацією [13]

При наданні позики підприємство повинно дотримуватися вимог Цивільного кодексу України (ЦКУ). Згідно зі статтею 1046 ЦКУ, за договором позики одна сторона (позикодавець) передає кошти або інші речі, що мають визначені родові ознаки, у власність іншій стороні (позичальникові), а позичальник зобов'язується повернути позикодавцеві таку саму суму коштів або таку саму кількість речей того самого роду і якості.

Згідно з пунктом 1 статті 1047 ЦКУ, договір позики, незалежно від суми, повинен бути укладений у письмовій формі, якщо позикодавцем є юридична особа [9,

с. 125]. Договір позики може бути процентним згідно з правом, наданим статтею 1048 ЦКУ.

Розмір процентів або їх відсутність, а також порядок виплати повинні бути визначені у договорі позики. Якщо договір позики не містить відомостей про розмір процентів або не встановлює, що договір безпроцентний, то згідно з пунктом 1 статті 1048 ЦКУ розмір процентів визначається на рівні облікової ставки Національного банку України. Законодавство не обмежує суму позики, яку роботодавець-позикодавець може надати своєму працівникові-позичальнику.

Основні бухгалтерські записи з обліку іншої довгострокової дебіторської заборгованості представлені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Відображення в обліку операцій з іншою довгостроковою дебіторською заборгованістю

Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Видано довгострокову позику працівнику підприємства	Видатковий касовий ордер	18.3	30
Погашено працівником підприємства довгострокову позику	Прибутковий касовий ордер Розрахункова відомість	30, 66	18.3
Відображено суму не поверненої працівником підприємства довгострокової позики при зверненні до суду	Договір, бухгалтерська довідка	37.4	18.3
Погашено неповернуту працівником підприємства частину довгострокової позики за рахунок прибутку підприємства	Наказ, витяг з протоколу загальних зборів засновників (акціонерів), бухгалтерська довідка	44.3	18.3

Джерело: згруповано за інформацією [9]

Аналітичний облік за зазначеним субрахунком проводиться окремо для кожного дебітора з урахуванням видів заборгованості, термінів її появи і погашення.

Синтетичний облік довгострокової дебіторської заборгованості здійснюється у Журналі № 3.

2.2 Інформаційні джерела та завдання аналізу довгострокової дебіторської заборгованості

В сучасних умовах господарювання особливу вагу набуває аналіз фінансового стану господарського суб'єкту. Фінансова звітність підприємства є основним джерелом інформації щодо його фінансового стану. Дебіторська заборгованість, в свою чергу, є складовою оборотних активів і впливає на показники фінансової стійкості. Це заборгованість перед підприємством з боку його клієнтів, які отримали товари, роботи або послуги, але ще не оплатили їх.

Управління дебіторською заборгованістю має велике значення в системі управління будь-якого підприємства. Проте практика показує, що управління дебіторською заборгованістю на українських підприємствах організоване не дуже ефективно. Дослідники вказують на такі проблеми [3]:

- Відсутність або непослідовне управління дебіторською заборгованістю.
- Відсутність принципів і системи кредитних умов для покупців.
- Відсутність підрозділу або спеціалістів, що моніторять дебіторську заборгованість.
- Відсутність інформаційної системи документообігу, системи контролю і обміну інформацією про рівень дебіторської заборгованості між менеджерами та підрозділами.
- Відсутність системи планування і нормування дебіторської заборгованості.
- Відсутність форм документів, які спрощують облік, аналіз та інкасацію дебіторської заборгованості тощо.

Для ефективного управління заборгованістю господарського суб'єкту необхідно систематично здійснювати її аналітичну оцінку та контроль змін, що відбуваються у сфері заборгованості.

Передусім, менеджмент підприємства цікавить інформація щодо наступних аспектів:

- Величина, динаміка, склад і структура заборгованості підприємства.
- Якість заборгованості та причини, які призвели до її виникнення і тривалості (непогашення).

- Частота виникнення та погашення заборгованості.
- Вплив заборгованості на фінансовий стан підприємства.
- Ефективність вкладання коштів у заборгованість підприємства і т. д. [10].

Основна мета аналізу полягає в виявленні розмірів та динаміки неправомірної заборгованості, а також причин її виникнення та зростання. Основними завданнями аналізу заборгованості є:

- Визначення складу та структури кредиторської та дебіторської заборгованості за строками погашення та видами заборгованості.

- Визначення складу та структури простроченої заборгованості і встановлення її частки у загальному обсязі заборгованості. Виявлення обсягів та структури заборгованості за векселями, претензіями, виданими та отриманими авансами, за страхуванням майна і персоналу, при розрахунках з іншими суб'єктами господарювання, за банківськими кредитами та іншими факторами.

- Контроль за дотриманням касової та платіжно-розрахункової дисципліни.
- Оцінка якості заборгованості та ефективності її використання.
- Оцінка співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості.
- Розробка пропозицій щодо ефективного управління заборгованістю підприємства та мінімізації її обсягу [10, с. 231].

Характерним принципом аналізу дебіторської заборгованості є досягнення оптимального поєднання управління продажами, постійний пошук нових форм розрахунків з дебіторами та інструментів для підвищення ефективності використання грошей дебіторів у виробничому циклі. Метою є створення необхідних умов для широкого впровадження відповідних економічних дій, підвищення оборотності дебіторської заборгованості та скорочення її величини тощо.

Відтак предметом економічного аналізу дебіторської заборгованості є господарська діяльність підприємств, зокрема АТ «Фармак», у всій її багатогранності вираження у системі обліково-аналітичних показників, що стосуються розрахунків з дебіторами. Головна мета аналізу полягає в зміцненні фінансового становища та підвищенні прибутковості.

Об'єктами економічного аналізу дебіторської заборгованості є всі види розрахунків з дебіторами, які виникають у процесі господарської діяльності підприємства. Ці розрахунки відображаються за допомогою обліково-аналітичної системи показників, що включають якісні та кількісні аспекти стану дебіторської заборгованості та фінансового стану підприємства.

При здійсненні аналізу розрахунків з дебіторами необхідно встановити, які показники можуть надати всебічну характеристику дебіторської заборгованості та виявити фактори, що спричинили позитивні або негативні відхилення.

Для оцінки дебіторської заборгованості використовуються наступні показники: чиста вартість реалізації, яка враховує первинну суму, резерв сумнівних боргів, суми знижок та повернень реалізованих товарів; оціночна експертиза, яка враховує дійсну ринкову вартість дебіторської заборгованості з урахуванням термінів формування, планових термінів погашення, юридичних основ і обтяженості штрафами або пенями.

В умовах ринкової економіки змінюються підходи до формування інформаційних потоків, що використовуються в управлінні будівельними організаціями. Ця інформація може бути поділена на два види.

Перший вид, внутрішній потік, є інформацією, яка цікавить саму організацію. Він стосується формування порядку розрахунків з покупцями та замовниками, наявності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, авансами, бюджетом тощо. У сучасних умовах ця інформація зазвичай є комерційною таємницею і не розголошується. Методи погашення заборгованості дебіторів та повернення відповідних сум спрямовані на зміцнення фінансового стану [9, с. 126].

Формування цього виду інформації пов'язане з організацією бухгалтерського обліку. Сьогодні спостерігається тенденція наближення методології бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів, регламентації принципів та кінцевих результатів з широким вибором шляхів досягнення цих результатів.

В умовах ринкової економіки кожна організація самостійно вирішує, як вести облік, з яким рівнем деталізації та які показники потрібні для ефективної господарської діяльності, спрямованої на виконання своїх зобов'язань та дотримання принципів реалізації продукції, передбачених законодавством.

Вагоме значення має аналітичний облік розрахунків з кожним покупцем (замовником), оскільки він забезпечує максимальний обсяг даних для оцінки суті справи. Ретельно налагоджений аналітичний облік надасть необхідну інформацію для прийняття важливих управлінських рішень. Адже, своєчасний аналіз стану розрахунків замовниками будівельного контракту та вжиття відповідних заходів можуть не лише уникнути зниження обсягів реалізації продукції, але й збільшити фактичні прибутки підприємства.

Кожна сума дебіторської заборгованості на окремих рахунках аналізується з урахуванням походження боргу, причини і тривалості створення заборгованості, а також ймовірності її погашення.

Під час аналізу дебіторської заборгованості виділяються наступні категорії:

- Поточна (або нормальна) заборгованість.
- Заборгованість, яка не сплачена в строк.
- Заборгованість, що перевищує строк давності.
- Спірна заборгованість та безнадійна заборгованість.

Другий потік інформації для аналізу дебіторської заборгованості призначений для зовнішнього використання.

Основними джерелами інформації для проведення аналізу дебіторської заборгованості підприємства є «Баланс», «Звіт про фінансові результати» та «Примітки до фінансової звітності», де вказується сума заборгованості, види та строки

погашення. Зовнішній аналіз базується на даних фінансової звітності, а внутрішній аналіз використовує дані аналітичного обліку рахунків, призначених для узагальнення інформації про розрахунки з дебіторами [13, с. 162].

Аналіз стану дебіторської заборгованості розпочинається загальним оцінюванням динаміки її обсягу загалом і за окремими статтями. У фінансовій звітності дебіторська заборгованість відображається у бухгалтерському балансі (форма № 1) у розділі розрахунків з покупцями та замовниками, а також включається до таких статей, як «Довгострокова дебіторська заборгованість», «Векселі одержані», «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги», «Дебіторська заборгованість за розрахунками», «Інша поточна дебіторська заборгованість». Крім того, інформація про заборгованість покупців відображається в примітках до фінансової звітності (форма № 5), де зазначається сума дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги залежно від строків погашення, а також інша поточна дебіторська заборгованість. Необхідно також вказати суми безнадійної заборгованості та наявність резерву сумнівних боргів [6].

Загалом, організаційно-економічна модель аналізу дебіторської заборгованості підприємства включає в себе ряд показників та методів, які допомагають виявити й оцінити стан заборгованості та розробити ефективні стратегії управління нею (табл. 2.5).

Користувачами аналітичної інформації щодо дебіторської заборгованості є різні суб'єкти, як безпосередньо, так і опосередковано, зацікавлені у діяльності підприємства. Серед цих користувачів [14, с. 51]:

Власники підприємства, кредитори (банки та інші установи), постачальники, клієнти (покупці), податкові органи, персонал підприємства та керівництво належать до першої групи користувачів. Кожен з них аналізує інформацію залежно від своїх інтересів. Наприклад, власники цікавляться зміною свого власного капіталу та оцінюють ефективність управління ресурсами підприємства. Кредитори та постачальники розглядають доцільність продовження кредиту, умови кредитування

та гарантії повернення кредиту. Потенційні власники та інвестори оцінюють вигідність вкладення свого капіталу та інші фактори.

Таблиця 2.5 – Організаційно-економічна модель аналізу дебіторської заборгованості підприємства

Мета аналізу	Визначення повноти, своєчасності та правильності здійснення підприємством операцій із дебіторами, якість дебіторської заборгованості за узагальнюючими і частковими показниками, виявлення чинників, а також установлення причин їх зміни			
Завдання аналізу	Оцінювання величини, структури та динаміки довгострокової дебіторської заборгованості за її видами.			
Об'єкт аналізу	Фінансовий стан підприємства			
	Ліквідність та платоспроможність	Фінансова стійкість	Рентабельність	Ефективність діяльності
Суб'єкт аналізу	Бухгалтерська, фінансова, економічна служби підприємства	Керівники структурних підрозділів	Власники підприємства	Зовнішні користувачі інформації
Інформаційне забезпечення	Зовнішня інформація		Внутрішня інформація	
	Нормативно-довідкова		Облікова, звітна, поза облікова	
Система економічних показників аналізу довгострокової дебіторської заборгованості	Абсолютні вартісні показники		Відносні показники	
	Наявна довгострокова дебіторська заборгованість		Структура довгострокової дебіторської заборгованості, динаміка довгострокової дебіторської заборгованості	
Узагальнення і реалізація результатів аналізу довгострокової дебіторської заборгованості	Узагальнення результатів: систематизація інформації та оформлення результатів аналізу; оцінка довгострокової дебіторської заборгованості		Реалізація результатів аналізу: посилення контролю за дебіторською заборгованістю через створення спеціальних підрозділів, розроблення ефективних схем проведення розрахунків зі споживачами; запровадження схем погашення дебіторської заборгованості; зміцнення платіжної дисципліни на підприємстві, запобігання утворенню дебіторської заборгованості в майбутньому; розроблення та вжиття плану заходів із реструктуризації дебіторської заборгованості та координації у цій сфері	

Джерело: згруповано за інформацією [14]

Друга група користувачів фінансової звітності включає суб'єкти, які, хоча безпосередньо не є зацікавленими у діяльності підприємства, але згідно відповідного договору повинні захищати інтереси першої групи користувачів. Сюди входять консультанти, біржі, юристи, преса та інші.

Враховуючи потреби різних користувачів, аналітична інформація щодо дебіторської заборгованості надається з метою задоволення їхніх інформаційних потреб і допомагає приймати рішення та оцінювати ризики.

Тому інформаційна цінність аналітичних даних про дебіторську заборгованість є надзвичайно важливою, оскільки на їхній основі здійснюються рішення щодо фінансово-економічного стану підприємства як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами. Підтвердження аналітиком даних, які подаються організацією у фінансовій звітності щодо розрахунків з дебіторами, є одним із обов'язкових елементів проведення аналітичних процедур для визначення фінансового стану досліджуваного підприємства в цілому, його ліквідності і ділової активності.

Аналіз дебіторської заборгованості дозволить оцінити формування повної і достовірної інформації про стан розрахунків з покупцями та замовниками, за виданими авансами, з бюджетом тощо, зокрема за їх величиною, динамікою та структурою протягом певних звітних періодів. Ця інформація є необхідною як для внутрішніх користувачів – керівників, засновників, учасників і власників майна підприємства, так і для зовнішніх – інвесторів, кредиторів і інших користувачів аналітичної інформації.

Проведення кваліфікованої та достовірної оцінки розрахунків з дебіторами дозволяє виключити прострочену заборгованість, оцінити їх доцільність, наявність і рух майна та зобов'язань. Це забезпечує надання інформації, необхідної як внутрішнім, так і зовнішнім користувачам для контролю за стабільним фінансовим становищем під час здійснення виробничо-господарської діяльності.

2.3 Структурно-динамічний аналіз довгострокової дебіторської заборгованості

Довгострокова дебіторська заборгованість відіграє важливу роль в фінансовому управлінні підприємством. Її аналіз дозволяє виявити фінансові ризики та прогнозувати майбутні зобов'язання компанії. Структурно-динамічний аналіз є ефективним інструментом для вивчення довгострокової дебіторської заборгованості, оскільки він дозволяє з'ясувати її склад, розподіл за категоріями та зміни у часі.

Структурний аналіз довгострокової дебіторської заборгованості розглядає склад та структуру зобов'язань компанії. Він включає в себе вивчення різних категорій дебіторської заборгованості, таких як розрахунки з покупцями, позикові зобов'язання, фінансова оренда та інші. Аналіз виявляє, яка частина дебіторської заборгованості є довгостроковою і як вона змінюється з плином часу.

Динамічний аналіз, у свою чергу, досліджує зміни довгострокової дебіторської заборгованості протягом певного періоду. Це дозволяє виявити тенденції в розрахунках з покупцями, виявити зростання або зниження заборгованості, виявити можливі проблеми зі сплатою та розрахунками. Динамічний аналіз також допомагає встановити зв'язок між довгостроковою дебіторською заборгованістю та іншими фінансовими показниками компанії, такими як оборотність активів, ліквідність та рентабельність.

Для проведення структурно-динамічного аналізу довгострокової дебіторської заборгованості використовуються різні методи і інструменти. Наприклад, можна використовувати фінансові таблиці, що відображають структуру зобов'язань за різними категоріями. Також важливо враховувати фактори, що впливають на довгострокову дебіторську заборгованість, наприклад, політику кредитування, умови договорів та зміни в економічному середовищі.

Отримані результати структурно-динамічного аналізу довгострокової дебіторської заборгованості можуть бути використані для прийняття управлінських

рішень. Наприклад, якщо аналіз виявляє зростання заборгованості, це може свідчити про проблеми зі сплатою з боку покупців або недостатню контрольованість процесу кредитування. У такому випадку, компанія може вжити заходів для поліпшення управління дебіторською заборгованістю, наприклад, змінити політику кредитування або змінити умови договорів.

Для оцінки впливу довгострокової дебіторської заборгованості на склад необоротних активів дослідимо інформацію надану в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз динаміки необоротних активів АТ «Фармак» за 2020-2022 роки

Показники, тис. грн.	2020 рік, грн.	2021 рік, грн.	2022 рік, грн.	Відхилення 2021/2020 рік		Відхилення 2022/2021 рік	
				Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Нематеріальні активи	153 372	187 218	182 963	33846	22,07	-4255	-2,27
первісна вартість	267 149	339 388	351 348	72239	27,04	11960	3,52
накопичена амортизація	113 777	152 170	168 385	38393	33,74	16215	10,66
Незавершені капітальні інвестиції	1 597 797	743 682	547 541	-854115	-53,46	- 196141	- 26,37
Основні засоби	2 084 500	3 581 922	3 630 569	1497422	71,84	48647	1,36
первісна вартість	4 140 501	6 043 595	6 524 482	1903094	45,96	480887	7,96
знос	2 056 001	2 461 673	2 893 913	405672	19,73	432240	17,56
Інвестиційна нерухомість	1 346	341	191	-1005	-74,67	-150	- 43,99
первісна вартість	4 154	3 122	3 122	-1032	-24,84	0	0,00
знос	2 808	2 781	2 931	-27	-0,96	150	5,39
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	4 917	5 042	6 939	125	2,54	1897	37,62
інші фінансові інвестиції	566 049			-566049	-100,0	0	
Довгострокова дебіторська заборгованість	8 154	630 231	708 097	622077	7629,1	77866	12,36

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8
Відстрочені податкові активи	6 052	6 140	5 285	88	1,45	-855	- 13,93
Інші необоротні активи	187 000	166 691	81 861	-20309	-10,86	-84830	- 50,89
Усього за розділом I	4 609 187	5 321 267	5 163 446	712080	15,45	- 157821	-2,97

Джерело: розроблено автором на основі даних звітності АТ «Фармак»

На підставі аналізу таблиці 2.6 можна зробити наступні висновки.

Загальна вартість нематеріальних активів підприємства зросла протягом 2020-2021 років, але зменшилася у 2022 році. Загальне збільшення склало 33 846 тис. грн. (+22,07%) між 2021 та 2020 роками, але зменшення на 4 255 тис. грн. (-2,27%) між 2022 та 2021 роками. Це зменшення пов'язане зі зростанням накопиченої амортизації, хоча первісна вартість нематеріальних активів збільшилася.

Значне зниження спостерігається в обсязі незавершених капітальних інвестицій. Значення зменшилося на 854 115 тис. грн. (-53,46%) між 2021 та 2020 роками і на 196 141 тис. грн. (-26,37%) між 2022 та 2021 роками.

Загальна вартість основних засобів підприємства зросла протягом трьох років. Загальне збільшення склало 1 497 422 тис. грн. (+71,84%) між 2021 та 2020 роками і 48 647 тис. грн. (+1,36%) між 2022 та 2021 роками. При цьому, зростання первісної вартості основних засобів було помітним, але значна частина цього збільшення була компенсована зносом.

Значне зниження спостерігається в обсязі інших необоротних активів. Значення зменшилося на 20 309 тис. грн. (-10,86%) між 2021 та 2020 роками і на 84 830 тис. грн. (-50,89%) між 2022 та 2021 роками.

Довгострокова дебіторська заборгованість суттєво зросла протягом трьох років. Значення збільшилося на 622 077 тис. грн. (+7,629.10%) між 2021 та 2020 роками, але знизилось на 77 866 тис. грн. (-12,36%) між 2022 та 2021 роками.

Відстрочені податкові активи зросли між 2020 та 2021 роками, але зменшилися у 2022 році. Значення збільшилося на 88 тис. грн. (+1,45%) між 2021 та 2020 роками, але зменшилося на 85 530 тис. грн. (-13,93%) між 2022 та 2021 роками.

Загальний обсяг активів за розділом I збільшився протягом трьох років, але спостерігається зниження між 2021 та 2022 роками. Загальне збільшення склало 712 080 тис. грн. (+15,45%) між 2021 та 2020 роками, але зменшення на 157 821 тис. грн. (-2,97%) між 2022 та 2021 роками.

Ці висновки вказують на зміни в структурі та вартості різних категорій активів підприємства протягом трьох років.

Наступним кроком розглянемо структуру необоротних активів за 2020-2022 роки АТ «Фармак» (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Показники структури необоротних активів АТ «Фармак» за 2020-2022 роки

Роки Показник, тис. грн.	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
				2021/2020 рок	2022/2021 рік
Нематеріальні активи	3,33	3,52	3,54	0,19	0,03
первісна вартість	5,80	6,38	6,80	0,58	0,43
накопичена амортизація	2,47	2,86	3,26	0,39	0,40
Незавершені капітальні інвестиції	34,67	13,98	10,60	-20,69	-3,37
Основні засоби	45,22	67,31	70,31	22,09	3,00
первісна вартість	89,83	113,57	126,36	23,74	12,78
знос	44,61	46,26	56,05	1,65	9,79
Інвестиційна нерухомість	0,03	0,01	0,00	-0,02	0,00
первісна вартість	0,09	0,06	0,06	-0,03	0,00
знос	0,06	0,05	0,06	-0,01	0,00
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	0,11	0,09	0,13	-0,01	0,04
інші фінансові інвестиції	12,28	0,00	0,00	-12,28	0,00
Довгострокова дебіторська заборгованість	0,18	11,84	13,71	11,67	1,87
Відстрочені податкові активи	0,13	0,12	0,10	-0,02	-0,01
Інші необоротні активи	4,06	3,13	1,59	-0,92	-1,55
Усього за розділом I	100,00	100,00	100,00		

Джерело: розроблено автором на основі даних звітності АТ «Фармак»

На основі аналізу таблиці 2.7 можна зробити наступні висновки:

Відносний внесок нематеріальних активів у загальну структуру необоротних активів зріс незначно протягом трьох років. Відхилення між 2021 та 2020 роками становить 0,19 пункту (+0,03%), а між 2022 та 2021 роками - 0,02 пункту (+0,03%).

Відносний внесок основних засобів у структуру необоротних активів значно зріс протягом трьох років. Відхилення між 2021 та 2020 роками становить 22,09 пункту (+3%), а між 2022 та 2021 роками - 3,00 пункту (+3%).

Відносний внесок довгострокової дебіторської заборгованості зріс протягом трьох років. Відхилення між 2021 та 2020 роками становить 11,67 пункту (+1,87%), а між 2022 та 2021 роками - 1,87 пункту (+1,87%).

Відносний внесок інших необоротних активів зменшився протягом трьох років. Відхилення між 2021 та 2020 роками становить -0,92 пункту (-1,55%), а між 2022 та 2021 роками - 1,55 пункту (-1,55%).

Загалом, структура необоротних активів підприємства зазнала змін протягом трьох років зі зростанням основних засобів і дебіторської заборгованості та зменшенням інших необоротних активів.

Узагалі, структурно-динамічний аналіз довгострокової дебіторської заборгованості є важливим інструментом для фінансового управління підприємством. Він допомагає виявляти фінансові ризики та прогнозувати майбутні зобов'язання компанії, що дозволяє забезпечити стабільну фінансову позицію та успішну діяльність підприємства.

Динаміку довгострокової дебіторської заборгованості підприємства наведено в табл. 2.8.

На підставі аналізу таблиці 2.8 можна зробити наступні висновки.

Довгострокова дебіторська заборгованість суттєво зросла протягом трьох років. Значення збільшилося на 622 077 тис. грн. (+7,629.10%) між 2021 та 2020 роками, але знизилось на 77 866 тис. грн. (-12,36%) між 2022 та 2021 роками.

Таблиця 2.8 – Аналіз динаміки довгострокової дебіторської заборгованості АТ «Фармак» за 2020-2022 роки

Показник, тис. грн.	2020 рік	2021 рік	2022	Відхилення 2021/2020 рік		Відхилення 2022/2021 рік	
				Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
Довгострокова дебіторська заборгованість, тис. грн.	8 154	630 231	708 097	622077	7629,10	77866	12,36

Джерело: розроблено автором на основі даних звітності АТ «Фармак»

Значне зростання довгострокової дебіторської заборгованості протягом трьох років може свідчити про ряд ключових факторів, пов'язаних з фінансовим станом і стратегією підприємства:

- недостатній контроль за кредитними ризиками: зростання довгострокової дебіторської заборгованості може бути результатом неефективного управління кредитними ризиками. Це може включати надання кредиту ненадійним дебіторам, відсутність достатньо жорсткої політики стягнення боргу, або недостатній контроль над термінами платежу;
- зміни в стратегії бізнесу: підприємство може активно використовувати довгостроковий кредит як частину своєї бізнес-стратегії, спрямованої на збільшення обсягу продажів. Це може включати розширення кредитних умов для залучення нових клієнтів або збільшення продажів існуючим клієнтам;
- фінансові проблеми у клієнтів: постійне збільшення довгострокової дебіторської заборгованості може також вказувати на фінансові проблеми у клієнтів підприємства, які переживають труднощі з вчасними платежами;
- макроекономічні фактори: економічна криза або рецесія можуть змусити підприємства збільшити терміни відстрочення платежів, щоб підтримати обсяг продажів, що може призвести до зростання дебіторської заборгованості;

- недостатність грошових потоків: зростання довгострокової дебіторської заборгованості може бути ознакою того, що підприємство залежить від кредиторської заборгованості для покриття своїх поточних витрат, і може виникнути проблема з ліквідністю.

Щоб вирішити цю проблему, підприємству потрібно переглянути свою політику управління дебіторською заборгованістю, включаючи процедури надання кредиту, моніторингу дебіторів і процедур стягнення боргу. За необхідності, компанія також може розглянути можливість перегляду своєї бізнес-моделі або внутрішніх процесів з метою зменшення залежності від довгострокової дебіторської заборгованості.

Наступним кроком розглянемо структуру довгострокової дебіторської заборгованості за 2020-2022 роки АТ «Фармак» (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Показники структури довгострокової дебіторської заборгованості АТ «Фармак» за 2020-2022 роки

Роки Показник, тис. грн	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
				2021/2020 рік	2022/2021 рік
Довгострокова дебіторська заборгованість	0,18	11,84	13,71	11,67	1,87

Джерело: розроблено автором на основі даних звітності АТ «Фармак»

На основі аналізу таблиці 2.9 можна зробити наступні висновки:

Відносний внесок довгострокової дебіторської заборгованості зріс протягом трьох років. Відхилення між 2021 та 2020 роками становить 11,67 пункту (+1,87%), а між 2022 та 2021 роками - 1,87 пункту (+1,87%).

Зростання питомої ваги довгострокової дебіторської заборгованості у складі необоротних активів АТ «ФАРМАК» протягом трьох років вказує на те, що частка заборгованості, яка очікується до сплати в майбутньому, збільшується в загальній структурі заборгованості компанії. Це означає:

- більшу залежність від довгострокового кредитування: збільшення питомої ваги

довгострокової дебіторської заборгованості може свідчити про те, що компанія стає більш залежною від довгострокового кредитування. Це може бути частиною стратегії компанії, спрямованої на підтримку збільшення обсягу продажів, але це також може вказувати на потенційні проблеми з ліквідністю:

- зміни у фінансовій політиці: збільшення питомої ваги довгострокової дебіторської заборгованості може бути результатом змін у фінансовій політиці компанії. Наприклад, компанія може активно використовувати довгострокові відстрочки платежів як інструмент збільшення обсягу продажів або підтримки важливих клієнтів.
- фінансові проблеми клієнтів: зростання питомої ваги довгострокової дебіторської заборгованості може також свідчити про фінансові проблеми клієнтів, які не можуть виконувати свої зобов'язання вчасно.
- вплив макроекономічних факторів: різні макроекономічні фактори, такі як економічна криза або низькі ставки процентів, можуть спонукати компанії до збільшення відносного внеску довгострокової дебіторської заборгованості.

Важливо встановити причини цього збільшення та виробити стратегії для його управління. Залежно від ситуації, це може включати зміни в кредитній політиці, введення нових процедур контролю кредитних ризиків або перегляду стратегії розвитку бізнесу.

Отже, протягом останніх трьох років у АТ «ФАРМАК» було виявлено суттєве збільшення довгострокової дебіторської заборгованості підприємства. Така ситуація вимагає невідкладних дій та реформ, щоб покращити фінансове становище організації.

Перше, що слід зробити - це оптимізація управління дебіторською заборгованістю. Це включає посилення контролю за своєчасними платежами, розробку і впровадження політики управління кредитами, та використання різноманітних інструментів для зменшення ризику несплати боргу, таких як страхування та факторинг.

Також підприємство має зосередитися на зміцненні відносин з клієнтами. Заключення довгострокових угод, використання дисконтних програм із передоплатою можуть стимулювати клієнтів до швидкої оплати. Ще, підприємство повинне переглянути свою кредитну політику. Вона повинна бути достатньо гнучкою, щоб приваблювати нових клієнтів, але водночас бути достатньо жорсткою, щоб уникнути збільшення дебіторської заборгованості.

Щоб покращити становище, компанія має працювати над усіма цими аспектами одночасно. Все це дасть можливість контролювати рівень дебіторської заборгованості та підтримувати стабільність фінансового стану підприємства.

Крім зазначених заходів, ефективним важелем управління довгостроковою дебіторською заборгованістю може стати посилення контролю за виконанням умов договорів. Створення системи внутрішнього аудиту, спрямованого на перевірку наявності і виконання всіх обов'язків сторін, дозволить своєчасно виявляти проблеми та оперативно реагувати на них.

Оптимізація процесу відновлення боргу - ще один напрямок, на який варто звернути увагу. Своєчасне і професійне ведення переговорів з боржниками, використання юридичних механізмів захисту, а також розробка і впровадження системи раннього виявлення проблемних боргів - все це підвищить ефективність відновлення боргів.

Важливо пам'ятати, що заборгованість - це не лише проблема, але і можливість. Якщо підійти до її вирішення креативно, то можна не тільки зменшити обсяги боргів, але і покращити відносини з клієнтами, збільшити обсяги продажів і підвищити конкурентоспроможність підприємства.

2.4 Аналіз джерел реструктуризації довгострокової дебіторської заборгованості у АТ «Фармак»

Реструктуризація довгострокової дебіторської заборгованості - це складний процес, що вимагає від компанії стратегічного планування і виваженого управління. Це обумовлено тим, що заборгованість може серйозно вплинути на стабільність та відновлення компанії, а необачне використання методів реструктуризації може привести до додаткових фінансових складнощів.

Важливим аспектом у процесі реструктуризації є тісна співпраця між боржником і кредитором. Обидві сторони повинні працювати разом, щоб знайти оптимальне рішення, яке дозволить боржнику погасити борг, забезпечуючи при цьому мінімальний збиток для кредитора. Не всі кредитори готові до перегляду умов погашення боргу, і дехто може вимагати погашення боргу в повному обсязі, відповідно до встановленого графіку.

Слід зазначити, що всі методи реструктуризації мають свої власні виклики та ризики. Наприклад, реструктуризація може погіршити кредитну історію боржника або призвести до втрати активів. Тому перед вирішенням про реструктуризацію необхідно уважно вивчити всі можливості та врахувати всі потенційні наслідки.

Загалом, реструктуризація довгострокової дебіторської заборгованості може бути корисним інструментом для компаній, які зіштовхнулися з фінансовими труднощами. Однак, для успішної реструктуризації важливо розробити чіткий план, який враховує потреби і обмеження компанії, а також інтереси і очікування кредиторів.

Більшість реструктуризацій вимагає активного участі професійних консультантів, таких як юристи, аудитори та фінансові консультанти. Вони можуть допомогти в оцінці поточного фінансового становища компанії, підготовці необхідних фінансових звітів, виявленні найкращих стратегій реструктуризації та

переговорах з кредиторами. У певних випадках, особливо коли борг стає неподоланим, може бути вирішено провести процедуру банкрутства. Це серйозне рішення, яке має значні наслідки для боржника, включаючи негативний вплив на репутацію і кредитну історію. Однак, процедура банкрутства також може дати можливість компанії "перезапуститись", звільнившись від частини боргу та переглянувши свої бізнес-процеси. Для успішної реструктуризації потрібно не тільки відповідне планування, але і ефективне виконання. Отримання кредиторами згоди на зміну умов погашення боргу є лише першим кроком. Потім боржнику потрібно стежити за виконанням нових умов та вчасно виконувати всі фінансові зобов'язання.

Хоч реструктуризація може допомогти з полегшенням фінансового навантаження, вона не вирішує основних проблем бізнесу, які могли призвести до неплатоспроможності. Часто потрібні істотні зміни в стратегії і операціях компанії, щоб уникнути подальших фінансових проблем. Реструктуризація - це шанс для боржника переглянути свою бізнес-модель, зробити необхідні корективи і встановити фундамент для стабільного майбутнього росту. Використовуючи цю можливість, компанії можуть зосередитися на вдосконаленні їх основних компетенцій, розглянути нові ринки і можливості та впровадити ефективніші процеси. Це може включати перегляд витрат, переоцінку бізнес-стратегії, модернізацію технологій та інші важливі зміни, які можуть поліпшити ефективність і продуктивність.

Однак, реструктуризація - це не просто процес перегляду боргу і бізнес-стратегії. Це також момент, коли компанія може зміцнити свої відносини зі своїми стейкхолдерами, включаючи співробітників, клієнтів, постачальників, і, звичайно, кредиторів. Повідомлення про проблеми з боргом і необхідність реструктуризації можуть викликати занепокоєння серед цих груп, і компанії потрібно активно комунікувати з ними протягом усього процесу, щоб зберегти довіру і підтримку.

Співпраця з кредиторами важлива, але також важливо пам'ятати про інтереси інших стейкхолдерів. Наприклад, працівники можуть бути занепокоєні можливістю звільнення або зміни в умовах праці. Клієнти та постачальники можуть також бути

занепокоєні можливим впливом реструктуризації на їх взаємини з компанією. Таким чином, успішна реструктуризація вимагає гарного планування, ефективного виконання, активного комунікування і гнучкості для адаптації до нових обставин. Хоча це може бути складним процесом, він може допомогти компаніям оновити свою діяльність, зберегти довіру стейкхолдерів і покласти фундамент для майбутнього росту і процвітання.

Існують такі методи реструктуризації довгострокової дебіторської заборгованості:

- перегляд умов кредитування: одним з основних способів реструктуризації довгострокової дебіторської заборгованості є перегляд умов кредитування. Це може включати зниження процентної ставки, збільшення терміну кредитування або зміну умов амортизації. Ці зміни мають на меті зробити погашення боргу більш доступним для боржника;
- консолідація боргу: консолідація боргу включає об'єднання декількох боргів у один, що має нижчий процент, або простіше в погашенні. Це дозволяє боржнику краще керувати своїм боргом і знизити загальні витрати на відсотки;
- продаж активів: у випадках, коли боржник не може погасити свій борг, одним з можливих варіантів є продаж активів. Це може включати нерухомість, обладнання, інтелектуальну власність або будь-який інший актив, який може бути проданий для погашення боргу;
- договір про погашення боргу: це означає, що боржник і кредитор домовляються про новий графік погашення боргу, який боржник може виконувати. Це може включати зниження рівня відсоткової ставки або збільшення терміну погашення. Договір про погашення боргу є популярною стратегією реструктуризації довгострокової дебіторської заборгованості, який використовується в тих випадках, коли компанія має поточні фінансові труднощі, але перспективи її довгострокового виживання і розвитку є оптимістичними. Ця стратегія базується на відкритому діалозі та переговорах

між боржником і кредитором, які спільно розробляють новий графік погашення боргу, який краще відповідає поточній фінансовій ситуації боржника. Такі угоди можуть включати зниження відсоткових ставок, збільшення терміну погашення, або навіть часткове або повне списання деякої частини боргу. Договір про погашення боргу може бути корисним для обох сторін. Боржник отримує більшу гнучкість і час для відновлення своєї діяльності та погашення боргу, тоді як кредитор має більше шансів отримати повернення своїх коштів, ніж у випадку банкрутства боржника;

- випуск акцій: деякі компанії можуть вирішити випустити акції для збору коштів для погашення боргу. Це може бути корисним для компаній, що відчують тимчасові труднощі, але які мають хороші перспективи росту. Випуск акцій може бути ефективним інструментом реструктуризації довгострокової дебіторської заборгованості, проте його використання зазвичай вимагає глибокого розуміння ринку капіталів і специфіки власного бізнесу. Випуск акцій для погашення боргу зумовлює потребу в оцінці поточної цінності компанії, а також розумінні ринкових умов і інтересів потенційних інвесторів. Така стратегія може бути особливо ефективною, якщо компанія має сильну команду управління, яка демонструє здатність до виконання своєї бізнес-стратегії, та має у перспективі значний потенціал росту. Позитивна перспектива розвитку може допомогти залучити нових інвесторів, які вірять у довгостроковий успіх компанії та готові купувати її акції, незважаючи на тимчасові фінансові труднощі;
- банкрутство: якщо жоден з вищенаведених методів не працює, компанія може вирішити подати на банкрутство. Це дає можливість реструктуризації під наглядом суду і може включати звільнення від деякої частини боргу;
- поновлення боргу: цей метод використовується, коли боржник здатен погасити свій борг, але потребує більше часу, ніж передбачено в поточних умовах кредиту. У такому випадку кредитор може погодитись відкласти дату

погашення, дозволивши боржнику продовжити виплату відсотків, але відкласти погашення основного боргу на пізніший термін. Поновлення боргу, іноді відоме як "рефінансування", вимагає стратегічного планування та управління від обох сторін - боржника і кредитора. Боржник, вибираючи цей метод реструктуризації, повинен бути впевненим, що він зможе продовжувати виплати відсотків та погасити основний борг в майбутньому. Для цього він повинен вести постійний контроль за своїм фінансовим станом, проводити оцінку своїх поточних та очікуваних прибутків, а також переглядати та уточнювати свою бізнес-стратегію та плани розвитку;

- зниження боргу: у деяких випадках кредитор може погодитися на зниження основного боргу. Це, звичайно, залежить від специфічної фінансової ситуації боржника та його здатності погасити борг. Кредитор може згодитися на таку дію, якщо вважає, що це краще, ніж потенційне банкрутство боржника, в якому він може отримати ще менше;
- конверсія боргу в капітал: цей процес включає конвертацію боргу в акції компанії. Це означає, що борг перетворюється на власність, і кредитор стає акціонером компанії. Це може бути корисно для компанії, яка має великий потенціал, але тимчасово знаходиться в скрутній фінансовій ситуації;
- медіація або арбітраж: ці процеси включають залучення третьої сторони для вирішення спору між боржником та кредитором. Медіатор або арбітр може допомогти сторонам домовитися про умови реструктуризації боргу, які відповідають обом сторонам.

Важливо зауважити, що кожен із цих методів має свої власні виклики і може мати різні наслідки для боржника і кредитора. Вибір найкращого методу реструктуризації буде залежати від унікальних обставин боржника і специфіки його боргу. Крім того, не всі ці методи можуть бути доступні або придатні для кожної ситуації. Боржнику слід консультуватися з фінансовими радниками або юристами, перш ніж вирішувати про будь-яку стратегію реструктуризації.

Важливо зазначити, що реструктуризація довгострокової дебіторської заборгованості - це не лише фінансова, але й організаційна виклика для бізнесу. Вона може включати в себе перегляд бізнес-моделі компанії, її місії, цінностей і стратегій, а також її внутрішніх процесів і структури.

У відповідь на ці виклики, деякі компанії використовують цей процес як можливість для "перезавантаження" своєї організації. Вони можуть визначити нові цілі, перебудовувати свою корпоративну культуру, відновити відносини зі стейкхолдерами і втілити більш стійкі та відповідальні бізнес-практики.

Наприклад, компанія може вирішити переосмислити свою ціннісну пропозицію, щоб краще відповідати змінюваним потребам і очікуванням клієнтів. Це може включати в себе розвиток нових продуктів або послуг, впровадження нових технологій, або зміну свого підходу до обслуговування клієнтів.

Також компанія може переглянути свої внутрішні процеси, щоб поліпшити ефективність і продуктивність. Це може означати оптимізацію бізнес-процесів, впровадження lean-методологій, автоматизацію рутинних задач, або переосмислення ролі й відповідальності різних відділів. Таким чином, реструктуризація довгострокової дебіторської заборгованості може бути важливим кроком в трансформації компанії. Хоча це може бути викликом, воно також пропонує можливості для вдосконалення і інновацій, які можуть допомогти компанії досягти своєї повної потенціальної можливості.

ВИСНОВКИ

Бухгалтерський облік довгострокової дебіторської заборгованості здійснюється на рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» разом із відповідними субрахунками.

Усі розрахунки, що здійснюються на підставі укладених договорів, відносяться до розрахунків з комерційних операцій (угод), які призводять до очікуваного прибутку для сторін. Крім цього, існує також операція некомерційного характеру, яка здійснюється без укладання договорів і не підпадає під строкові обмеження позовної давності.

Інформаційні джерела та завдання аналізу довгострокової дебіторської заборгованості залежать від потреб і цілей аналізу, а також від доступності даних. Одне з найважливіших джерел інформації щодо довгострокової дебіторської заборгованості – це фінансові звіти, зокрема баланс, звіт про прибутки та збитки, звіт про зміни власного капіталу. Ці звіти містять інформацію про величину та структуру дебіторської заборгованості, її зміни протягом звітного періоду, а також про рух коштів у зв'язку з цією заборгованістю.

Для розуміння умов та характеристик довгострокової дебіторської заборгованості можна вивчати укладені договори та угоди з партнерами. Це дозволить отримати інформацію про строки погашення заборгованості, умови платежів, процентні ставки, можливість перенесення платежів тощо.

Для оцінки ризику дебіторської заборгованості варто дослідити платіжні звички клієнтів. Це може включати аналіз часу сплати рахунків, наявність простроченої заборгованості, стабільність платежів тощо.

Порівняння даних про довгострокову дебіторську заборгованість з попередніми періодами дозволяє виявити тенденції, зміни та ризики. Це може

включати порівняння обсягів заборгованості, зміни в структурі, динаміку платежів тощо.

Важливим завданням аналізу є розбиття дебіторської заборгованості на сегменти відповідно до різних параметрів, таких як галузь, регіон, тип клієнтів. Це дозволить виявити специфічні ризики та можливості в різних сегментах.

Аналіз довгострокової дебіторської заборгованості може включати оцінку макроекономічного контексту, такого як економічні тренди, стан галузі, регуляторні аспекти, стан фінансового ринку тощо. Це дозволяє враховувати зовнішні фактори, що можуть впливати на довгострокову дебіторську заборгованість.

Завдання аналізу довгострокової дебіторської заборгованості включають виявлення ризиків, оцінку стабільності та рентабельності заборгованості, виявлення можливостей для оптимізації, оцінку платіжних звичок та ефективності управління заборгованістю.

Аналізуючи довгострокову дебіторську заборгованість АТ «Фармак», виявлено, що протягом трьох років вона суттєво зросла. Значення збільшилося на 622 077 тис. грн. (+7,629.10%) між 2021 і 2020 роками, але знизилось на 77 866 тис. грн. (-12,36%) між 2022 і 2021 роками.

Відносний внесок довгострокової дебіторської заборгованості також зріс протягом трьох років. Відхилення між 2021 і 2020 роками становить 11,67 пункти (+1,87%), а між 2022 і 2021 роками - 1,87 пункти (+1,87%).

Збільшення цих показників надає важливий сигнал про можливості для оптимізації у сфері управління боргами та збереження ліквідності. Зростання дебіторської заборгованості може вказувати на потенційні виклики у сфері управління боргами, проте це також може бути ознакою активного росту підприємства, що включає збільшення кількості контрактів і розширення бізнес-операцій.

Для вдосконалення фінансового становища та стабільності, підприємству слід зосередитись на розробці та впровадженні ефективних стратегій управління боргами. Одним із можливих напрямків для дій може бути посилення контролю за

дебіторською заборгованістю, який включає більш регулярний моніторинг заборгованості, а також точніше планування виплат.

Варто також розглянути можливість рефінансування або перегляду термінів кредитування для зменшення навантаження на оборотні активи. Це дозволить підприємству відповідати зобов'язанням вчасно та уникнути небажаних затримок виплат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення: 21.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 14.04. 2023 р.)
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. Дата оновлення: 13.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 14.04. 2023 р.)
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 19.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 14.04. 2023 р.)
4. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 11.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 14.04. 2023 р.)
5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 р. № 3356-XII. Дата оновлення: 16.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 14.04. 2023 р.)
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість": затв. наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237. Дата оновлення: 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 14.04. 2023 р.)
7. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ): Список, Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010 (дата звернення 14.04. 2023 р.)
8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв.

- наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення: 26.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 14.04. 2023 р.)
9. Гуня В. О. Удосконалення класифікації дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності підприємств. *Економічний простір*. 2014. № 19. С. 124-131.
 10. Пеняк Ю. С. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 24. С. 229-235.
 11. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення: 26.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 15.04. 2023 р.)
 12. Рябчук О. Г. Проблеми організаційно-методичних підходів до обліку та аудиту дебіторської заборгованості та напрями їх вирішення. *Бізнес Інформ*. 2018. № 5. С. 261-267. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_5_40. (дата звернення 17.04.2023 р.)
 13. Семеняка Т. В. Удосконалення організації обліку та контролю довгострокової дебіторської заборгованості. *Стратегія економічного розвитку України*. 2018. № 43. С. 161-170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/seru_2018_43_17. (дата звернення 17.04.2023 р.)
 14. Ямненко Г. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Траекторія науки*. 2017. Т. 3, № 2. С. 1-7.
 15. Закон «Про фінансовий лізинг» від 04.02.2021 р. № 1201. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7326-fnansoviy-lzing> (дата звернення 15.04. 2023 р.)
 16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 Оренда, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2022 р. № 468, URL: <https://medoc.ua/blog/onovleno-npsbo-14-orenda> (дата звернення 15.04. 2023 р.)

17. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств. *Фінанси підприємств*. 2003. № 12. С. 24-36.
18. Костюченко В. Облік дебіторської заборгованості. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2000. № 7. С. 2-9.
19. Петрик О. Аудит дебіторської заборгованості. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2000. №7. С. 11-19.
20. Бандурка О. М. Фінансова діяльність підприємств: навч. посіб. Київ : Либідь, 1998. 312 с.
21. Бондарчук Л.В. Теоретико-методичні основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. №16. С.135-138.
22. Буфатіна І. Облік дебіторської заборгованості. *Все про бухгалтерський облік*. 2010. № 52. С. 41-45.
23. Гнатенко Є.П. Сучасні методики аналізу дебіторської заборгованості. *Молодий вчений*. 2016. №11(38). С.562-565.
24. Кручак Л.В. Методика аналізу дебіторської заборгованості в системі управління підприємством. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. №5(29). С.161-165
25. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку: підручник: Київ : КНЕУ, 2001. 360 с.
26. Лігоненко Л. О. Управління дебіторською заборгованістю підприємства : навч. посіб. Київ : КНТЕУ, 2005. 275 с.
27. Некрасенко Л.А. Шляхи оптимізації дебіторської заборгованості підприємства. *Економічний простір*. 2012. №12. С.27-34
28. Москалюк Т.О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012р. №721. С.173- 178

29. Велш Глен А., Шорт Деніел Г. Основи фінансового обліку. Пер. з англ. О. Мініна, О.Ткач. Київ : Основи, 1997. 943 с.
30. Підвисоцька Л.Я. Аналітичні інструменти в контролі дебіторської заборгованості для забезпечення безперервності діяльності. *Ефективна економіка*. 2017. №11. С.155-161.

ДОДАТКИ

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2020 року
АТ «Фармак»

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	133 774	153 372
первісна вартість	1001	225 315	267 149
накопичена амортизація	1002	91 541	113 777
Незавершені капітальні інвестиції	1005	705 049	1 597 797
Основні засоби	1010	2 080 742	2 084 500
первісна вартість	1011	3 810 363	4 140 501
знос	1012	1 729 621	2 056 001
Інвестиційна нерухомість	1015	1 606	1 346
первісна вартість	1016	4 261	4 154
знос	1017	2 655	2 808
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	4 302	4 917
інші фінансові інвестиції	1035	546 189	566 049
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	5 229	8 154
Відстрочені податкові активи	1045	25 851	6 052
Гудвіл	1050	0	0
Інші необоротні активи	1090	230 011	187 000
Усього за розділом I	1095	3 732 753	4 609 187
II. Оборотні активи Запаси	1100	1 554 977	1 327 167
Виробничі запаси	1101	698 907	667 798
Незавершене виробництво	1102	110 067	159 627
Готова продукція	1103	731 039	487 214
Товари	1104	14 964	12 528
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 133 529	1 258 692
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	134 975	61 248
з бюджетом	1135	99 689	136 196
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	720	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	32 812	8 978
Поточні фінансові інвестиції	1160	1 092	1 350
Гроші та їх еквіваленти	1165	155 483	1 241 966

Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	155 483	1 241 966
Витрати майбутніх періодів	1170	4 181	6 946
Інші оборотні активи	1190	1 622	3 691
Усього за розділом II	1195	3 119 080	4 046 234
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	6 851 833	8 655 421
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	36 366	36 366
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	28 475	29 465
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	7 191	8 181
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	5 480 565	6 587 032
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	5 545 406	6 652 863
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	145 493	145 827
Довгострокові кредити банків	1510	168 397	277 923
Інші довгострокові зобов'язання	1515	146 417	122 915
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Усього за розділом II	1595	460 307	546 665
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	104 639	174 343
товари, роботи, послуги	1615	451 455	785 191
розрахунками з бюджетом	1620	12 748	63 895
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 498	49 654
розрахунками зі страхування	1625	7 945	9 226
розрахунками з оплати праці	1630	177 862	320 809
за одержаними авансами	1635	10 992	37 616
за розрахунками з учасниками	1640	449	449

із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	27 282	25 000
Доходи майбутніх періодів	1665	3 966	3 791
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	48 782	35 573
Усього за розділом III	1695	846 120	1 455 893
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Баланс	1900	6 851 833	8 655 421

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2020 рік
АТ «Фармак»

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	7 410 007	6 400 843
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	3 129 796	2 772 473
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	4 280 211	3 628 370
збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Інші операційні доходи	2120	22 389	22 301
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	814 317	710 764
Витрати на збут	2150	1 341 307	1 324 383
Інші операційні витрати	2180	514 593	404 120
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1 632 383	1 211 404
збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	2 945	3 363
Інші фінансові доходи	2220	16 517	9 592
Інші доходи	2240	0	73 879
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	48 429	44 395
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	120 439	0

Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1 482 977	1 253 843
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-275 122	-206 239
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1 207 855	1 047 604
збиток	2355	0	0

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	990	109
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	-1 381	-31 913
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-391	-31 804
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-391	-31 804
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1 207 464	1 015 800

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	2 158 973	2 263 796
Витрати на оплату праці	2505	1 472 344	1 170 068
Відрахування на соціальні заходи	2510	249 495	199 030
Амортизація	2515	458 346	398 416
Інші операційні витрати	2520	1 460 855	1 180 430
Разом	2550	5 800 013	5 211 740

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7 273 200	7 273 200
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	7 273 200	7 273 200
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	166.07	141.90
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	166.07	141.90
Дивіденди на одну просту акцію	2650	13.75	6.90

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2021 року
АТ «Фармак»

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	153 372	187 218
первісна вартість	1001	267 149	339 389
накопичена амортизація	1002	113 777	152 171
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 597 797	743 682
Основні засоби	1010	2 084 500	3 581 922
первісна вартість	1011	4 140 501	6 043 595
знос	1012	2 056 001	2 461 673
Інвестиційна нерухомість	1015	1 346	341
первісна вартість	1016	4 154	3 122
знос	1017	2 808	2 781
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	4 917	5 042
інші фінансові інвестиції	1035	566 049	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	8 154	630 231
Відстрочені податкові активи	1045	6 052	6 140
Гудвіл	1050	0	0
Інші необоротні активи	1090	187 000	166 691
Усього за розділом I	1095	4 609 187	5 321 267
II. Оборотні активи Запаси	1100	1 327 167	1 635 802
Виробничі запаси	1101	667 798	852 314
Незавершене виробництво	1102	159 627	191 724
Готова продукція	1103	487 214	557 024
Товари	1104	12 528	34 740
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 258 692	1 544 025
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	61 248	118 153
з бюджетом	1135	136 196	160 211
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8 978	5 633
Поточні фінансові інвестиції	1160	1 350	271 546
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 241 966	980 455
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	1 241 966	980 455
Витрати майбутніх періодів	1170	6 946	8 240

Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	3 691	2 646
Усього за розділом II	1195	4 046 234	4 726 711
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	8 655 421	10 047 978
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	36 366	36 366
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	29 465	30 479
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	8 181	9 195
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	6 587 032	8 081 964
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	6 652 863	8 148 809
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	0	37 123
Відстрочені податкові зобов'язання			
Пенсійні зобов'язання	1505	145 827	155 403
Довгострокові кредити банків	1510	277 923	148 347
Інші довгострокові зобов'язання	1515	122 915	94 368
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Усього за розділом II	1595	546 665	435 241
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	1600	0	0
Короткострокові кредити банків			
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	174 343	161 141
товари, роботи, послуги	1615	785 191	745 347
розрахунками з бюджетом	1620	63 895	120 618
у тому числі з податку на прибуток	1621	49 654	104 664
розрахунками зі страхування	1625	9 226	11 623
розрахунками з оплати праці	1630	320 809	356 734
за одержаними авансами	1635	37 616	12 200
за розрахунками з учасниками	1640	449	436

із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	25 000	32 334
Доходи майбутніх періодів	1665	3 791	3 583
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	35 573	19 912
Усього за розділом III	1695	1 455 893	1 463 928
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Баланс	1900	8 655 421	10 047 978

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2021 рік
АТ «Фармак»**

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	9 205 794	7 410 007
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	4 041 082	3 129 796
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	5 164 712	4 280 211
збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	14 225	22 389
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	997 877	814 317
Витрати на збут	2150	1 530 079	1 341 307
Інші операційні витрати	2180	643 688	514 593
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	2 007 293	1 632 383
збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	3 949	2 945
Інші фінансові доходи	2220	17 647	16 517
Інші доходи	2240	32 991	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	42 010	48 429
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	0	120 439
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	2 019 870	1 482 977
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-381 947	-275 122
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1 637 923	1 207 855
збиток	2355	0	0

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	1 014	990
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	-2 982	-1 381
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-1 968	-391
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-1 968	-391
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1 635 955	1 207 464

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	3 092 967	2 158 973
Витрати на оплату праці	2505	1 624 777	1 472 344
Відрахування на соціальні заходи	2510	295 558	249 495
Амортизація	2515	519 331	458 346
Інші операційні витрати	2520	1 680 093	1 460 855
Разом	2550	7 212 726	5 800 013

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7 273 200	7 273 200
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	7 273 200	7 273 200
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	225.20	166.07
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	225.20	166.07
Дивіденди на одну просту акцію	2650	19.25	13.75

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2022 року
АТ «Фармак»

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	187 218	182 963
первісна вартість	1001	339 388	351 348
накопичена амортизація	1002	152 170	168 385
Незавершені капітальні інвестиції	1005	743 682	547 541
Основні засоби	1010	3 581 922	3 630 569
первісна вартість	1011	6 043 595	6 524 482
знос	1012	(2 461 673)	(2 893 913)
Інвестиційна нерухомість	1015	341	191
первісна вартість	1016	3 122	3 122
знос	1017	2 781	2 931
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	5 042	6 939
інші фінансові інвестиції	1035	630 231	708 097
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	6 140	5 285
Інші необоротні активи	1090	166 691	81 861
Усього за розділом I	1095	5 321 267	5 163 446
II. Оборотні активи Запаси	1100	1 635 802	1 710 625
Виробничі запаси	1101	852 314	863 017
Незавершене виробництво	1102	191 724	126 352
Готова продукція	1103	557 024	680 312
Товари	1104	34 740	40 944
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 544 025	2 395 412
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	118 153	717 562
з бюджетом	1135	160 211	128 509
з нарахованих доходів	1140		3 000
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5 633	5 293
Поточні фінансові інвестиції	1160	271 546	400
Гроші та їх еквіваленти	1165	980 455	1 101 288
Рахунки в банках	1167	980 455	1 101 288
Витрати майбутніх періодів	1170	8 240	6 237
Інші оборотні активи	1190	2 646	379
Усього за розділом II	1195	4 726 711	6 068 705
Баланс	1300	10 047 978	11 232 151

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	36 366	36 366
Додатковий капітал	1410	30 479	29 253
Накопичені курсові різниці	1412	9 195	7 970
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	8 081 964	9 354 574
Усього за розділом I	1495	8 148 809	9 420 193
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	37 123	124 540
Відстрочені податкові зобов'язання			
Пенсійні зобов'язання	1505	155 403	114 233
Довгострокові кредити банків	1510	148 347	114 611
Інші довгострокові зобов'язання	1515	94 368	41 537
Усього за розділом II	1595	435 241	394 921
Поточна кредиторська заборгованість за:	1610	161 141	38 185
довгостроковими зобов'язаннями			
товари, роботи, послуги	1615	745 347	920 409
розрахунками з бюджетом	1620	120 618	48 675
у тому числі з податку на прибуток	1621	104 664	43 898
розрахунками зі страхування	1625	11 623	225
розрахунками з оплати праці	1630	356 734	327 561
за одержаними авансами	1635	12 200	26 707
за розрахунками з учасниками	1640	436	436
Поточні забезпечення	1660	32 334	31 902
Доходи майбутніх періодів	1665	3 583	1 482
Інші поточні зобов'язання	1690	19 912	21 455
Усього за розділом III	1695	1 463 928	1 417 037
Баланс	1900	10 047 978	11 232 151

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2022 рік
АТ «Фармак»

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	7 774 735	9 205 794
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	3 115 014	4 041 082
Валовий: прибуток	2090	4 659 721	5 164 712
Інші операційні доходи	2120	17 389	14 225
Адміністративні витрати	2130	917 136	1 013 613
Витрати на збут	2150	1 171 382	1 530 079
Інші операційні витрати	2180	1 360 938	627 952
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1 227 654	2 007 293
Дохід від участі в капіталі	2200	4 479	3 949
Інші фінансові доходи	2220	14 541	17 647
Інші доходи	2240	303 031	32 991
Фінансові витрати	2250	47 756	42 010
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1 501 949	2 019 870
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-274 890	-381 947
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1 227 059	1 637 923

Сукупний дохід

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Накопичені курсові різниці	2410	-1 226	1 014
Інший сукупний дохід	2445	45 551	-2 982
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	44 325	-1 968
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	44 325	-1 968
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1 271 384	1 635 955

Елементи операційних витрат

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Матеріальні затрати	2500	2 718 069	3 092 967
Витрати на оплату праці	2505	1 478 591	1 624 777
Відрахування на соціальні заходи	2510	281 922	295 558
Амортизація	2515	555 151	509 760
Інші операційні витрати	2520	1 606 261	1 689 664
Разом	2550	6 639 994	7 212 726

Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7 273 200	7 273 200
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	7 273 200	7 273 200
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	168.71	225.20
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	168.71	225.20
Дивіденди на одну просту акцію	2650	19.25	

**Наказ про облікову політику АТ «Фармак»
НАКАЗ № 41-Е**

м. Київ

від «29» грудня 2021 року

про організацію бухгалтерського обліку
та облікову політику підприємства

На виконання вимог Закону України від 16 липня 1999 року № 996–XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, а також з метою дотримання підприємством єдиної методики відображення господарських операцій та забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності

НАКАЗУЮ:

Відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року №996-XIV наказую встановити такі принципи, методи і процедури, що будуть використовуватись підприємством для складання та подання фінансової звітності і формувати облікову політику підприємства.

I. Організація бухгалтерського обліку

1. Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку на підприємстві і на виконання пункту 4 статті 8 Закону «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» (далі – Закон про бухгалтерський облік), встановити з 01 січня 2021 року у ПАТ «НАСК «Оранта» такі засади організації бухгалтерського обліку:

1.1. Бухгалтерський облік здійснюється бухгалтерією підприємства, яку очолює головний бухгалтер.

1.2. Кількісний та якісний склад бухгалтерії визначається штатним розписом і затверджується окремим наказом керівника підприємства.

2. Права й обов'язки головного бухгалтера та всіх посадових осіб бухгалтерії визначаються Законом про бухгалтерський облік, цим наказом та затвердженими посадовими інструкціями.

2.1. Відповідно до пункту 7 статті 8 Закону про бухгалтерський облік головний бухгалтер підприємства:

2.1.1. забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання й подання у встановлені строки фінансової звітності;

- 2.1.2. організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;
- 2.1.3. бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних із недостачами та відшкодуванням втрат від недостач, крадіжок і псування цінностей підприємства.
- 2.2. Розпорядження головного бухгалтера, які стосуються становлення та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, є обов'язковими для виконання усіма структурними підрозділами й усіма працівниками підприємства.
- 2.2.1. Цим наказом головний бухгалтер наділяється правом другого підпису, який він ставить на первинних бухгалтерських документах, реєстрах бухгалтерського обліку та відповідних звітах (крім платіжних доручень). На період випробувального терміну головного бухгалтера, виконання пункту 2.2.1 не поширюється на нього.
- 2.3. Головний бухгалтер несе особисту відповідальність перед керівником підприємства, призначеним на відповідну посаду його власником, згідно з переліком питань, наведених у пункті 2.1 цього наказу.
- 2.3.1. За відсутності головного бухгалтера (відпустки, відсутність у зв'язку з хворобою, відрядження) вищезазначені обов'язки (див. п. 2.1 цього наказу) та відповідальність покладаються на його першого заступника.
- 2.3.2. Відповідальність інших працівників бухгалтерії регулюється посадовими інструкціями, які затверджуються керівником підприємства.
3. Обов'язок щодо складання фінансової звітності, органів статистики та іншої звітності на вимогу власника, покласти на головного бухгалтера, за умови що інше не передбачено посадовими інструкціями та не покладено на інших посадових осіб бухгалтерії.
4. Затвердити правила й графік документообігу відповідно до додатка 1 до цього наказу за переліком документів, затверджених керівником.

II. Ведення бухгалтерського обліку

1. Бухгалтерський облік на підприємстві здійснювати із застосуванням комп'ютерної бухгалтерської програми Microsoft Dynamics NAV.
- Відповідальність за відповідність реєстрів обліку, порядку й способу реєстрації та узагальнення інформації, передбачених цією комп'ютерною програмою, вимогам законодавства, покладається фінансового директора та головного бухгалтера підприємства.
2. Застосовувати форми журналів-ордерів та інших облікових реєстрів, розроблені фахівцями підприємства в минулому році та адаптовані бухгалтерією до системи обліку. Для повної та реальної картини здійснюваних господарських операцій та їх результатів дозволити головному бухгалтерові своїм розпорядженням затверджувати додаткову систему субрахунків і реєстрів аналітичного обліку.
3. Бухгалтерам проставляти на первинних документах, що відображаються в обліку, відмітку про їх обробку у вигляді вхідного номеру та дати, за умови що дата обліку відрізняється від дати документу.

4. Скласти щомісяця журнали-ордери та інші облікові реєстри. Роздруківки з комп'ютерної програми підписувати оператору-виконавцеві або бухгалтерові, який відповідає за складання облікового документа.

5. Дані журналів-ордерів, інших облікових реєстрів і додаткових довідок головному бухгалтеру відображати в оборотному балансі підприємства (або в Головній книзі), що є підставою для складання Балансу підприємства. Після обробки журнали-ордери, облікові реєстри і довідки повинні бути підписані головним бухгалтером або іншою посадовою особою бухгалтерії із вказівкою дати підпису. За умови що дата формування не друкується на документі.

6. Фахівцям відділу маркетингу неухильно виконувати вимоги працівників бухгалтерії щодо дотримання порядку оформлення первинних документів і терміну подання їх до обліку. За порушення вимог бухгалтерів, несвоєчасне складання первинних документів і недостовірність відображення в них даних притягати фахівців до дисциплінарної відповідальності.

У випадках якщо документ, підписаний таким фахівцем, складений з порушенням законодавчих і нормативних вимог, або взагалі не складений, або відсутність такого документа потягла за собою застосування фінансових санкцій до підприємства, то питання про відповідальність фахівця розглядати на засіданні дирекції товариства за участю представників трудового колективу.

7. Згідно з пунктом 1.3 Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. №88, всі первинні документи, облікові реєстри, фінансова, статистична та інша звітність складаються українською мовою. Документи, що є підставою для записів у бухгалтерському обліку і складені іноземною мовою, повинні мати узгоджений автентичний переклад українською мовою відповідно до вимог статті 11 Закону України «Про мови в Українській РСР».*

8. Строки зберігання архіву підприємства (первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку, виготовлених як на паперових, так і на магнітних носіях інформації дискети, компакт-диски) встановлюються відповідно до законодавства.

9. З метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку й звітності проводити інвентаризацію активів та зобов'язань відповідно до статті 10 Закону про бухгалтерський облік та інших нормативних документів:

9.1. Інвентаризація активів і зобов'язань, під час якої перевіряються їх наявність, документальне підтвердження і стан та дається оцінка, визначається ефективність застосування окремих принципів, методів і процедур бухгалтерського обліку і розробляються пропозиції щодо зміни окремих параметрів облікової політики на наступний звітний період (рік), проводиться перед складанням річної фінансової звітності підприємства у період з 15 листопада до 15 січня в обов'язковому порядку. Точний час і порядок її проведення, відповідальні особи визначаються керівником підприємства окремим письмовим розпорядженням (наказом);

9.2. У всіх інших випадках об'єкти й періодичність проведення інвентаризації визначаються керівником підприємства на підставі чинного законодавства у міру необхідності. (Згідно з Інструкцією з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, коштів і документів та розрахунків затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 09.09.20214 р. №879 (далі – Інструкція №879) наводиться повний перелік об'єктів та періодичність (або умови інвентаризації).

9.3. Для здійснення інвентаризації і прийняття рішення за її результатами створювати інвентаризаційну комісію в окремому наказі.

Права й обов'язки та завдання, які покладаються на членів інвентаризаційної комісії, визначені Інструкцією №879.

III. Принципи і методи відображення у бухгалтерському обліку окремих активів і господарських операцій

1. Основними засобами визнавати активи, якщо очікуваний термін його корисного використання (експлуатації), встановлений комісією, більше року, а вартісна оцінка дорівнює суммі, що перевищує 20000,00 грн.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» підприємством обрано метод нарахування амортизації основних засобів прямолінійний. При цьому ліквідаційну вартість прирівнюємо до нуля.

У випадку придбання одного об'єкту основних засобів, що складається з частин, які мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожен з цих частин визнавати в бухгалтерському обліку як окремі об'єкти основних засобів.

До малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА) відносити активи, відмінні від основних засобів, вартісна оцінка яких дорівнює суммі, що не перевищує 20000,00 грн.

Амортизацію за МНМА нараховувати у першому місяці використання у розмірі 100% його вартості.

Первісну вартість основних засобів збільшувати на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням та ремонтом об'єкта, визначену у порядку, встановленому податковим законодавством.

2. Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» підприємством обрано прямолінійний метод нарахування амортизації нематеріальних активів. При цьому ліквідаційну вартість прирівнюємо до нуля.

3. Первинна вартість запасів визначається відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси».

Встановити метод ФІФО (собівартість перших за часом надходження запасів), для оцінки вибуття запасів.

Організувати аналітичний облік руху товарно-матеріальних цінностей таким чином за підрозділами:

- у бухгалтерії – у кількісно-сумовому вимірі;
- на складі – у кількісному вираженні.

Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, що передані в експлуатацію, списується з балансу з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації відповідальними особами протягом строку їх фактичного використання.

4. Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, послуги включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю.

5. Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому унаслідок його погашення. Гарантійне забезпечення поточного року може бути сформовано загальною сумою, що є визнаною виробником такого товару або підприємства-нерезидента, що є постачальником даного товару; або за окремими найменуваннями товарів в розмірі наданої компенсації від виробника чи підприємства-нерезидента. Період та розмір формування гарантійного забезпечення напряду залежить від вартості наданих гарантій (кредит-нот) від виробника такого товару або підприємства-нерезидента, що є постачальником даного товару.

Поточні зобов'язання відображаються за сумою погашення.

6. Дохід визнається і оцінюється згідно з вимогами Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід».

До складу доходів майбутніх періодів включаються суми доходів, нарахованих протягом поточного періоду, які будуть визначені у наступних звітних періодах.

7. Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» витрати відображаються у балансі одночасно із зменшенням активів або збільшенням зобов'язань, а у Звіті про фінансові результати – одночасно з доходами, для отримання яких вони понесені.

Витрати, пов'язані з операційною діяльністю, які не включаються до собівартості реалізованої продукції (адміністративні витрати, витрати на збут тощо), кваліфікуються відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Вказані витрати вважаються витратами періоду і відображаються у Звіті про фінансові результати.

До складу витрат майбутніх періодів включаються витрати, які здійснені у звітному періоді, але підлягають віднесенню до витрат у майбутніх звітних періодах.

Витрати на гарантійний ремонт товару (заміну чи повернення бракованого товару), є безпосередніми витратами на збуту у тому числі щодо яких не було створено гарантійного забезпечення.

Якщо працівник підприємства перебуває у відрядженні (на території України чи закордоном) та на дні такого відрядження припадають вихідні чи святкові дні, працівникові надається аналогічна кількість днів для відпочинку після закінчення

відрадження (якщо інший період не домовлений з працівником). Такі вихідні чи святкові дні, у період відрадження, у подвійному тарифі не оплачуються.

8. Відповідно Положень (стандартів) бухгалтерського обліку національними НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій, затвердженою наказом МФУ від 30.11.99 р. №291, зі змінами та доповненнями, встановити термін для формування фінансових результатів від усіх видів діяльності підприємства за звітний період — основної діяльності, фінансових операцій та надзвичайних подій, тобто списання сальдо рахунка 79 "Фінансові результати" на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», щокварталу, а саме останнім днем кожного кварталу (31 березня, 30 червня, 30 вересня, 31 грудня).

9. Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» виправлення помилок, допущених при складанні фінансових звітів у попередніх періодах, здійснюється шляхом коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року.

Виправлення помилок, які відносяться до попередніх періодів, передбачає повторне відображення відповідної порівняльної інформації у фінансовій звітності.

10. Облікова політика може змінюватися, тільки якщо змінюються статутні вимоги, вимоги органу, який затверджує положення (стандарти) бухгалтерського обліку, або якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій чи операцій у фінансовій звітності підприємства.

11. З метою створення єдиної системи організації бухгалтерського обліку та дотримання єдиної облікової політики для складання консолідованої звітності філіям (відділенням, структурним підрозділам) виконувати цей наказ, узгоджуючи свої дії з головним бухгалтером підприємства. Загальний контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Контроль за виконанням конкретних пунктів наказу покладається на фінансового директора та головного бухгалтера.

Директор

З наказом ознайомлено:

Ім'я користувача:
Бухгалтерського обліку та консалтингу Степаненко ...

ID перевірки:
1015330264

Дата перевірки:
30.05.2023 20:39:15 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
30.05.2023 20:51:31 EEST

ID користувача:
100005736

Назва документа: Куріптя Дмитро Андрійович (КБР)

Кількість сторінок: 52 Кількість слів: 10542 Кількість символів: 88815 Розмір файлу: 99.42 KB ID файлу: 1014999934

12.3% Схожість

Найбільша схожість: 3.55% з Інтернет-джерелом (<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/32708/1/Trybuh%20V.D...>)

10.8% Джерела з Інтернету 275 Сторінка 54

8.91% Джерела з Бібліотеки 270 Сторінка 59

0.17% Цитат

Цитати 5 Сторінка 60

Не знайдено жодних посилань

1.08% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

0.83% Вилучення з Інтернету 57 Сторінка 61

1.08% Вилученого тексту з Бібліотеки 148 Сторінка 61

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 3